

**Katsaus eläketurvaan
vuonna 2018**

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2018

HEIDI NYMAN JA MARJA KIVINIEMI

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2019

ISSN 2343-3558 (verkkajulkaisu)

LUKIJALLE

Tämä tilastojulkaisu on katsaus työeläkelakien mukaiseen toimintaan Suomessa vuonna 2018. Joiltakin osin tarkastelu kattaa koko eläkejärjestelmän.

Julkaisuun on koottu keskeisiä tietoja eläkkeensaajista, eläkkeelle siirtyneistä, eläkemenoista ja työeläkkeiden rahoituksesta. Yksityiskohtaisempia tietoja näistä aiheista julkaistaan Eläketurvakeskuksen muissa tilastoissa ja raporteissa.

Tilastotiedot perustuvat pääasiassa Eläketurvakeskuksen rekistereihin sekä Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastotietovarastoon. Työeläkkeiden rahoitukseen liittyvät tiedot on koottu muun muassa eläkelaitosten toimintakertomuksista.

Tilastoa on julkaistu tilastovuodesta 2006 lähtien.

Helsingissä kesäkuussa 2019

Eläketurvakeskus

SISÄLTÖ

LUKIJALLE	3
1 Eläkejärjestelmä	7
2 Ajankohtaista vuonna 2018	9
3 Kaikki eläkkeensaajat	11
4 Eläkemeno	15
4.1 Kokonaiseläkemeno	15
4.2 Työeläkemeno	16
5 Eläkkeen suuruus	17
5.1 Kokonaiseläke	17
5.2 Perhe-eläke.....	18
5.3 Työeläke	19
6 Työeläkkeensaajat ja työeläkkeelle siirtyneet	21
6.1 Työeläkkeensaajat	21
6.2 Työeläkkeelle siirtyneet	21
6.3 Työeläkkeellesiirtymisikä	23
6.4 Eläkelajikohtaista tarkastelua	24
7 Työeläkevakuutetut	33
7.1 Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat	33
7.2 Palkansaajien työeläkevakuutetut ansiot	33
8 Työeläkettä kartuttavat palkattomat ajat	35
9 Indeksiturva	36
10 Työeläkkeiden rahoitus	37
10.1 Työeläkemaksut	40
10.2 Lakikohtaiset työeläkemaxuprosentit	42
11 Työeläkevarat ja eläkelaitosten sijoitustoiminta	45
11.1 Sijoituskohteet	47
11.2 Sijoitukset alueittain	48
11.3 Vastuuvelka ja vakavaraisuus	50

1 Eläkejärjestelmä

Lakisääteinen eläketurva muodostuu ansiotyöhön perustuvasta työeläkkeestä ja vähimmäistoimeentuloturvan tarjoavasta, asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Lakisääteistä eläketurvaa ovat lisäksi erityisturvan lakien mukaan maksetut eläkkeet¹.

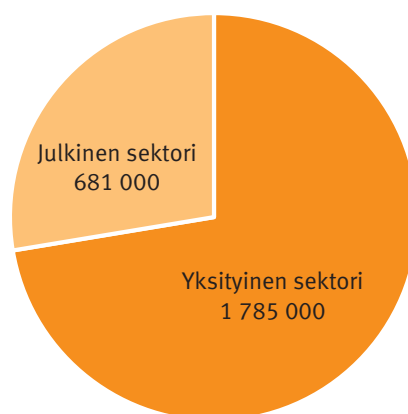
Työeläkejärjestelmä on hallinnoltaan hajautettu. Työeläkkeitä hoitavat yksityisellä sektorilla työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat ja eläkesäätiöt sekä maatalousyrittäjien ja merimiesten eläkelaitokset. Suurimman osan julkisen sektorin eläkkeistä hoitaa Keva. Eläketurvakeskus toimii työeläkejärjestelmän lakisääteisenä yhteiselimenä. **Kansaneläkejärjestelmää** hoitaa Kansaneläkelaitos (Kela).

Yksityisellä sektorilla palkansaaajia koskeva eläketurva on järjestetty työntekijän eläkelain TyEL mukaan. Merimiehillä on oma eläkelaki MEL ja yrittäjillä sekä maatalousyrittäjillä omat eläkelait YEL ja MYEL. Yksityiseen sektoriin kuuluviksi katsotaan myös maatalouden luopumisjärjestelyjä koskevat erityislait, joista eläkkeitä myönnetään vain luopumistukilain (LUTUL) mukaan. Edelleen maksetaan myös luopumiseläkelain (LUEL) mukaisia eläkkeitä.

Julkisella sektorilla on voimassa Julkisten alojen eläkelaki JuEL, joka tuli voimaan vuonna 2017. Siihen yhdistettiin Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL). Laki koskee myös Kansaneläkelaitoksen henkilökuntaa. Julkiseen sektoriin kuuluvat lisäksi ortodoksista kirkon eläkelaki (OrtKL), samoin kuin valtion, kuntien ja kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet, Suomen Pankin toimihenkilöiden eläkkeet ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkkeet. Julkiseen sektoriin kuuluvat lisäksi kansanedustajien, valtioneuvoston jäsenten ja europarlamentaarikoiden eläkkeet.

Kuvio 1

Työeläkelakien piirissä työsuhteessa tai yrittäjänä 31.12.2017 työskennelleet työeläkevakuutetut

Henkilö voi kuulua samanaikaisesti useamman työeläkelain piiriin. Työsuhteessa tai yrittäjänä työskenteli yhteensä 2 382 000 henkilöä 31.12.2017.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

Yksityisellä sektorilla työskentelee vuosittain kolme neljäsosaa työvoimasta ja julkisella sektorilla kolmannes. Vuoden aikana molemmilla sektoreilla työskenteleviä on alle kymmenen prosenttia.

Suomen eläkejärjestelmästä löytyy tarkempaa kuvausta Eläketurvakeskuksen kotisivuilta (<https://www.etk.fi>).

2 Ajankohtaista vuonna 2018

Suomessa maksettiin vuonna 2018 eläkkeitä kaikkiaan 31,3 miljardia euroa. Lakisääteisten eläkkeiden osuus oli 30,7 miljardia euroa ja työeläkelaitosten maksamien vapaamuotoisten etuuksien osuus noin 0,6 miljardia euroa. Luvuissa eivät ole mukana henkilöiden itsensä kustantamat vapaaehtoiset eläkkeet. Lakisääteinen eläkemeno koostuu vuoden aikana maksetuista työeläkkeistä (27,9 mrd. €), Kelan maksamista eläkkeistä (2,4 mrd. €) sekä erityisturvan lakien¹ mukaan maksetuista eläkkeistä (0,5 mrd. €). Vuonna 2018 lakisääteisen eläkemenon suhde bruttokansantuotteeseen oli 13,2 prosenttia.

Työeläkemaksut ja niiden rahastointi

Vuoden 2018 TyEL-maksu oli keskimäärin 24,4 prosenttia palkoista eli sama kuin vuonna 2017. Maksun tasosta vuosille 2016–2019 sovittiin etukäteen työmarkkinoiden keskusjärjestöjen välisessä sopimuksessa (26.9.2014), joka koski eläkejärjestelmän uudistamista. Muiden työeläkelakien mukaisista eläkemaksuista päätettiin erikseen.

Työntekijän työeläkevakuutusmaksut, jotka sisältyivät keskimäärin perittyyn maksumuutokseen, olivat alle 53-vuotiailla ja yli 62-vuotiailla 6,35 prosenttia palkoista. Vastaava maksu 53–62-vuotiailla oli 1,5 prosenttiyksikköä korkeampi eli 7,85 prosenttia palkoista. Korotus peritään siirtymäaikana (2017–2025), jolloin tällä ikäryhmällä on muita parempi eläkekarttuma.

Työntekijän maksuosuuteen sisältyi ns. kilpailukyky sopimuksen (29.2.2016) mukainen 0,2 prosenttiyksikön suuruinen korotus, joka koski sekä yksityisen että julkisen alan työntekijöitä. Työnantajien keskimääräistä TyEL-maksua alennettiin saman verran. Palkansaajien työeläkemaksun muutos otettiin huomioon myös julkisen alan työnantajien työeläkemaksuissa.

Koko työeläkejärjestelmässä kerättiin vuoden 2018 aikana lakisääteisiä eläkemaksuja yhteensä 26,5 miljardia euroa ja maksettiin eläke-etuuksia 27,8 miljardia euroa. Työeläkemeno kasvoi vuoden takaisesta vajaa miljardi euroa ja maksutulo lähes miljardin. Eläkemaksuja rahastoitettiin tulevia eläkevastuita varten 2,7 miljardia euroa ja samaan aikaan rahastoista purettiin 4,5 miljardia euroa maksettuihin eläkkeisiin.

Eläkevarat ja sijoitustoiminta

Työeläkevarojen kokonaismäärä vuoden lopussa oli 196,2 miljardia euroa, mikä oli lähes kolmannes karttuneista eläkeoikeuksista. Työeläkevarojen suhde Suomen bruttokansantuotteeseen oli yli 80 prosenttia. Tarkasteluvuoden aikana eläkevarat supistuivat noin kolme prosenttia erityisesti loppuvuoden heikkojen osaketuottojen takia. Koska työeläkkeitä maksettiin koko vuoden ajan enemmän kuin niitä varten kerättiin maksuja, rahastoista purettiin varoja entistä tiuhemmin. Tulevia eläkevastuita varten rahastoitettiin 1,8 miljardia euroa vähemmän kuin rahastoista kului varoja vuoden 2018 eläkemenoon.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

Työeläkevarojen tilapäinen supistuminen ei heikennä eläkkeiden rahoitusta pitkällä aikavälillä. Säännöllisen rahastoinnin ansiosta eläkevarojen kokonaismäärä on lähes kaksinkertaistunut viime vuosikymmenen puoliväliin verrattuna. Varoille saadut sijoitus- tuotot, etenkin osakkeista, ovat olleet muutamia poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta varsin hyviä ja vahvistaneet rahastoja tuntuvasti.

Rahastoitujen eläkevarojen määrä on suuri, mutta niin on myös maksettavaksi kertyneiden työeläkkeiden kokonaissumma, joka on lähes kolminkertainen rahastoihin verrattuna. Jos kaikki työeläkkeet maksettaisiin heti eläkerahastoista, varoja riittäisi alle kymmeneksi vuodeksi. Periaatteessa rahastot on mitoitettu niin, että varoilla ja niiden tuotoilla pystytään kattamaan osa eläkemenosta pitkälle tulevaisuuteen.

Koko vuoden 2018 keskimääräinen tuotto työeläkevaroille käyvin arvoin oli -2,2 prosenttia. Edellisen vuoden vastaava luku oli 7,4 prosenttia. Osakesijoitusten tuotot romahdivat 12,3 prosentista -3,9 prosenttiin. Korkosijoitukset laskivat hillitymmin, 1,8 prosentista -1,2 prosenttiin. Kiinteistösijoitukset tuottivat keskimääräistä paremmin, 6,2 prosenttia. Kaikkien sijoituslajien yhteenlaskettu keskituotto pitemmällä aikavälillä (1998–2018) oli positiivinen, 5,1 prosenttia ja viiden vuoden (2014–2018) keskituotto 4,5 prosenttia.

Työeläkesijoitukset painoutuivat osakkeisiin ja osakerahastoihin. Niihin oli sijoitettuna yli puolet sekä yksityisten että julkisten alojen eläkevaroista. Joukkovelkakirjoissa oli vajaa kolmannes sijoitusvaroista kuten edellisenä vuonna. Rahamarkkinasijoitusten osuus laski runsaan prosenttiyksikön verran, 6,3 prosenttiin. Kiinteistösijoitukset säilyivät lähes ennallaan. Yksityisalojen työeläkevaroista niissä oli melkein 11 prosenttia, julkisaloilla vain noin puolet siitä.

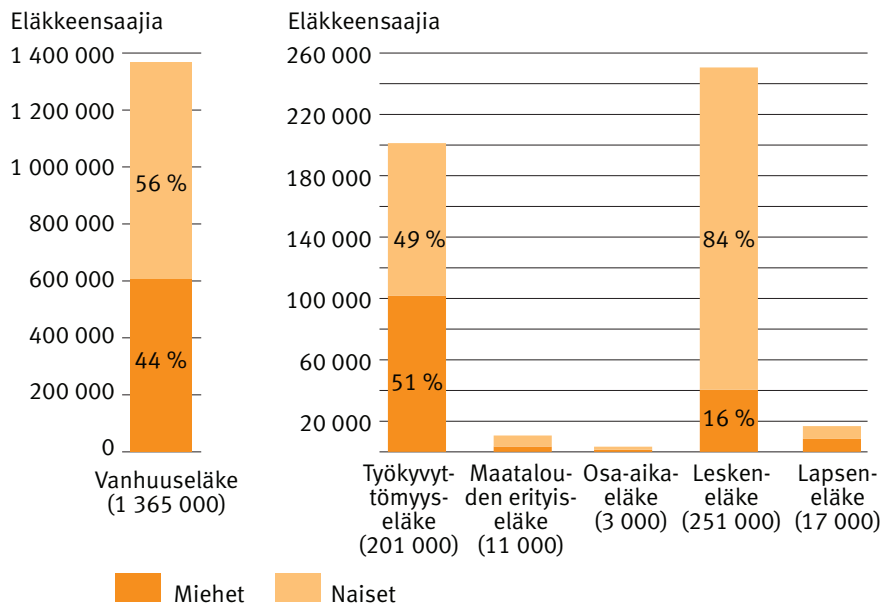
Suomen ja muun euroalueen lisäksi työeläkesijoituksia on useissa euroalueen ulkopuolisissa kohteissa. Vuoden 2018 lopussa lähes neljännes varoista oli Suomessa, hie man vajaa viidennes muualla euroalueella ja niiden ulkopuolella selvästi yli puolet koko sijoitusvarallisuudesta. Julkisalojen eläkevakuuttajilla kotimaahan tehtyjen sijoitusten osuus oli alle viidennes ja yksityisalojen vakuuttajilla alle kolmannes kannasta.

3 Kaikki eläkkeensaajat

Työ- tai Kelan eläkettä sai vuoden 2018 lopussa kaikkiaan 1 600 000 henkilöä. Naisten osuus kaikista eläkkeensaajista oli 55 prosenttia. Omaa eläkettä eli vanhuus-, työkyvyttömyys-, osa-aika- tai maatalouden erityiseläkettä sai 1 562 000 henkilöä. Lesken- tai lapseneläkettä saavia oli 267 000. Samanaikaisesti sekä lesken- että omaa eläkettä sai 229 000 eläkkeensaajaa.

Kuvio 2

Kaikki eläkkeensaajat eläkelajin ja sukupuolen mukaan 31.12.2018

Tilastotietokanta

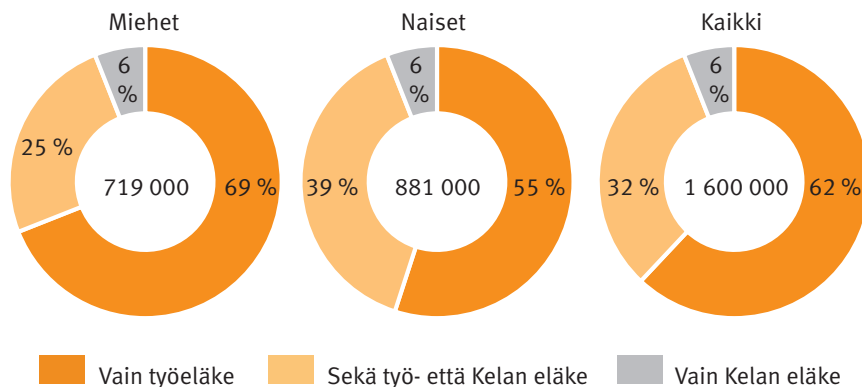
Vuoden 2018 lopussa 1 365 000 henkilöä eli 85 prosenttia kaikista eläkkeensaajista sai vanhuuseläkettä. Naisia heistä oli 758 000 ja miehiä 607 000. Työkyvyttömyyseläkkeensaajia oli 201 000, joista miehiä 102 000 ja naisia 99 000. Ero työkyvyttömyyseläkettä saavien miesten ja naisten lukumäärissä on jo pitkään kaventunut. Vuonna 2008 työkyvyttömyyseläkettä saaneita miehiä oli 15 000 enemmän kuin naisia, kun vastaava ero vuonna 2018 oli enää 3 000.

Leskeneläkettä vuonna 2018 sai 251 000 henkilöä ja lapseneläkettä 17 000. Maatalouden erityiseläkettä (luopumiseläke ja luopumistuki) saaneita oli 11 000 ja osa-aika-eläkkeensaajia 3 000.

Eläkkeensaajien määrä kasvoi vuonna 2018 edellisestä vuodesta 15 000 eläkkeensaajalla. Kasvu kohdistui vanhuuseläkkeisiin, joiden määrä lisääntyi 25 000:lla. Näistä 18 000 oli varsinaisia vanhuuseläkkeitä ja 7 000 osittaisia vanhuuseläkkeitä. Muissa eläkelajeissa saajien määrät pienenevät. Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä väheni 5 000:lla, osa-aikaeläkettä saavien määrä 4 000:lla, maatalouden erityiseläkettä saavien määrä 1 400 :lla ja perhe-eläkettä saavien 3 000:lla.

Kuvio 3

Kaikki eläkkeensaajat eläkejärjestelmän ja sukupuolen mukaan 31.12.2018

Tilastotietokanta

Kaikista eläkkeensaajista yli kolme viidesosaa (62 %) sai vain työeläkettä vuoden 2018 lopussa. Työeläkkeen ohella Kelan eläkettä sai kolmannes ja pelkkää Kelan eläkettä 6 prosenttia. Miehistä yli kaksi kolmasosaa (69 %) sai pelkkää työeläkettä ja sen ohella Kelan eläkettä sai neljännes. Naisista pelkkää työeläkettä sai runsas puolet (55 %) ja sen ohella myös Kelan eläkettä saavia oli lähes kaksi viidesosaa (39 %). Pelkkää Kelan eläkettä sai sekä miehistä että naisista 6 prosenttia kaikista eläkkeensaajista.

Suomessa asuvat eläkkeensaajat

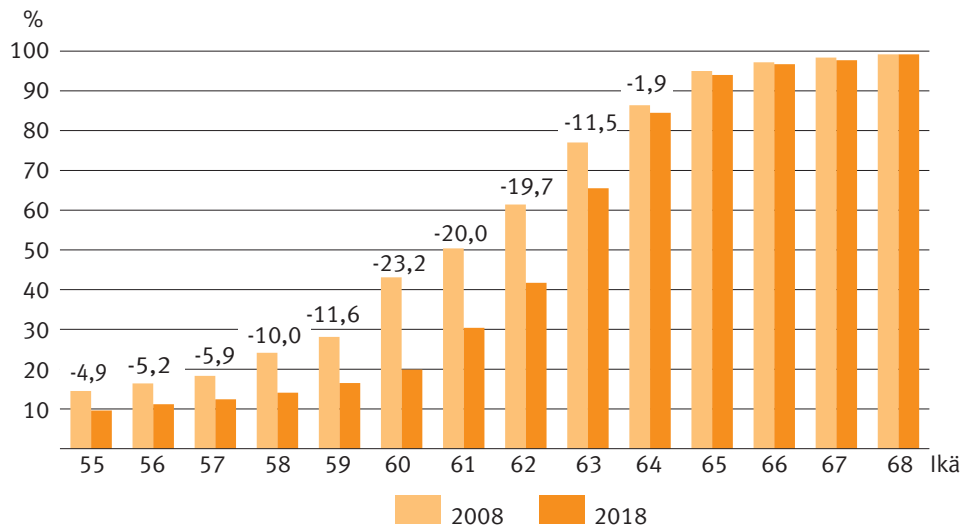
Kaikista vuoden 2018 lopussa eläkettä saaneista 1 542 000 asui Suomessa. Suhteutettuna väestöön se tarkoittaa, että 28 prosenttia Suomen asukkaista sai jotakin eläkettä, joko omaa eläkettä, perhe-eläkettä tai molempia. Väestönä on käytetty Kelan väestöä, joka kattaa käytännöllisesti katsoen koko maassa asuvan väestön, myös tilapäisesti ulkomailta asuvat Suomen kansalaiset.

Suomessa asuvia omaa eläkettä saavia oli vuoden 2018 lopussa 1 507 000. Heidän osuutensa 16 vuotta täyttäneestä väestöstä oli 33 prosenttia. Vastaava väestöosuus vuonna 2008 oli 30 prosenttia. Kasvua kymmenessä vuodessa on ollut 3 prosenttiyksikköä. Tänä ajanjaksona omaa eläkettä saavien määrä kasvoi 16 prosenttia ja 16 vuotta täyttäneen väestön määrä 5 prosenttia.

Omaa eläkettä saavien väestöosuuden kasvu johtuu väestön vanhenemisesta ja vanhuuseläkeläisten määrän kasvusta. Väestöosuudet ovat pienentyneet nuoremmissä ikäryhmissä. 16–54-vuotiaiden omaa eläkettä saavien väestöosuus on pienentynyt vain 0,5 prosenttiyksikköä ollen vuonna 2018 3,4 prosenttia. Muutokset ovat olleet suurempia 55–67-vuotiaiden ikäryhmissä ja erityisesti 60–62-vuotiailla. Näissä ikäryhmissä omaa eläkettä saaneiden väestöosuus pieneni noin 20 prosenttiyksikköä.

Kuvio 4

Suomessa asuvien 55–68-vuotiaiden omaa eläkettä saavien väestöosuus ja sen muutos vuosina 2008 ja 2018

Tilastotietokanta

Omaa eläkettä saavien väestöosuuksien pienenemiseen 55–67-vuotiaiden ikäryhmissä ovat vaikuttaneet työkyvyttömyyseläkkeiden vähentyminen ja eläkelajeissa tapahtuneet muutokset. Työttömyyseläke on poistunut, mutta vuonna 2008 sitä sai vielä 51 000 henkilöä. Myös osa-aikaeläke on päättymässä. Vuonna 2008 sitä sai 29 000 henkilöä, kun saajia vuonna 2018 oli enää 3 000. Osa-aikaeläkkeen tilalle on kuitenkin tullut osittainen vanhuuseläke, jota sai 18 000 henkilöä vuonna 2018.

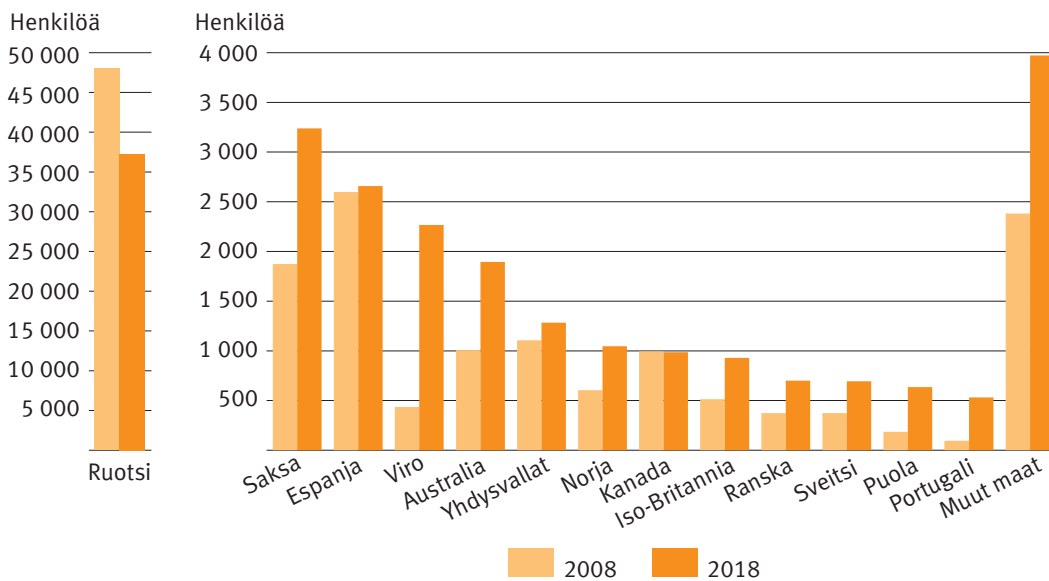
Ulkomailla asuvat eläkkeensaajat

Vuoden 2018 lopussa Suomesta maksettiin ulkomaille eläkettä 58 000 henkilölle eli vaajaat neljä prosenttia kaikista eläkkeensaajista asui ulkomailla. Ulkomailla asuvista eläkkeensaajista 92 prosenttia sai vanhuuseläkettä, 4 prosenttia työkyvyttömyyseläkettä ja 8 prosenttia perhe-eläkettä. Yli puolet (31 400) ulkomailla asuvista eläkkeensaajista oli Suomen kansalaisia.

Lähes puolet (47 %) ulkomailla asuvista eläkkeensaajista asui Ruotsissa. Ruotsin jälkeen eniten eläkkeitä maksettiin Saksaan (3 200), Espanjaan (2 700), Viroon (2 300) ja Australiaan (1 900). Keskimääräinen ulkomaille maksettu kokonaiseläke oli suuruudeltaan 421 euroa kuukaudessa. Maakohtaiset vaihtelut olivat kuitenkin keskimääräisissä kuukausieläkkeissä suuria: Ruotsi 218 euroa, Saksa 316 euroa, Espanja 1 743 euroa, Australia 295 euroa ja Viro 717 euroa. Suurin keskimääräinen kokonaiseläke maista, joihin eläkettä maksettiin vähintään 500 henkilölle, oli Portugalissa asuvilla eläkkeensaajilla, 3 516 euroa kuukaudessa. Eläkkeitä maksettiin vuonna 2018 Suomesta ulkomaille yhteensä 297 miljoonaa euroa, mikä on 1 prosentti koko työ- ja Kelan eläkemenosta.

Kuvio 5

Suomesta ulkomaille maksetut eläkkeet asuinmaan mukaan vuosina 2008 ja 2018

Tilastotietokanta

Suomesta ulkomaille maksettujen eläkkeiden kokonaismäärässä ei viimeisten kymmenen vuoden aikana ole tapahtunut suuria muutoksia. Vuonna 2008 ulkomaille asui 60 600 eläkkeensaajaa, 2 500 enemmän kuin vuonna 2018. Suurimmillaan ulkomaille maksettujen eläkkeiden määrä oli vuonna 2011, jolloin ulkomaille maksettiin eläkettä 63 800 henkilölle.

Muutosta on kuitenkin tapahtunut siinä, mihin maihin eläkkeitä maksetaan. Eläkkeensaajien määrä on kasvanut kymmenessä vuodessa useimmissa maissa, joihin Suomesta eläkettä maksetaan. Ruotsissa asuvien eläkkeensaajien määrä on kuitenkin kymmenessä vuodessa vähentynyt voimakkaasti eli yli 10 000:lla. Eniten ulkomaille asuvien eläkkeensaajien määrä on kasvanut Virossa (1 800), Saksassa (1 300) ja Australiassa (900).

4 Eläkemeno

4.1 Kokonaiseläkemeno

Suomessa maksettiin vuonna 2018 eläkkeitä kaikkiaan 31,3 miljardia euroa. Lakisääteisten eläkkeiden osuus oli 30,7 miljardia euroa ja työeläkelaitosten maksamien vapaaehtoisten etuuksien 0,6 miljardia euroa. Luvuissa ei ole mukana henkilöiden itsensä kustantamia vapaaehtoisia eläkkeitä. Lakisääteinen kokonaiseläkemeno koostuu vuoden aikana maksetuista työ- ja Kelan eläkkeistä sekä erityisturvan lakien¹ mukaisista eläkkeistä. Lakisääteisen kokonaiseläkemenon suhde bruttokansantuotteeseen oli 13,2 prosenttia vuonna 2018. Edellisenä vuonna vastaava suhde oli 13,4 prosenttia.

Taulukko 1

Lakisääteinen kokonaiseläkemeno vuosina 2014–2018, miljoonaa euroa

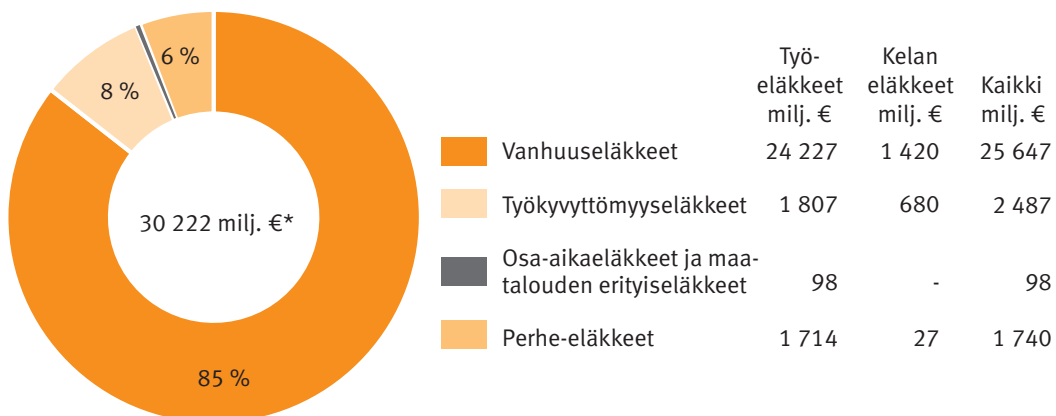
	2014	2015	2016	2017	2018
Yksityinen sektori	15 410	15 944	16 442	17 086	17 619
Julkinen sektori	9 030	9 321	9 593	9 947	10 246
Työeläkkeet yhteensä	24 440	25 265	26 035	27 034	27 865
Kelan eläkkeet*	2 560	2 505	2 470	2 391	2 357
Erytisturvan eläkkeet ¹	516	501	494	494	460
Yhteensä	27 516	28 271	28 999	29 897	30 682

*Sisältää takuueläkemenon.

Tilastotietokanta

Kuvio 6

Työ- ja Kelan eläkemeno eläkelajin mukaan vuonna 2018

*Sisältää Kelan maksamat takuueläkkeet (214 milj. €), rintamalisät (12 milj. €) ja lapsikorotukset (5 milj. €) sekä kuntien ja kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaan maksetut eläkkeet (18 milj. €).

Tilastotietokanta

¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki..

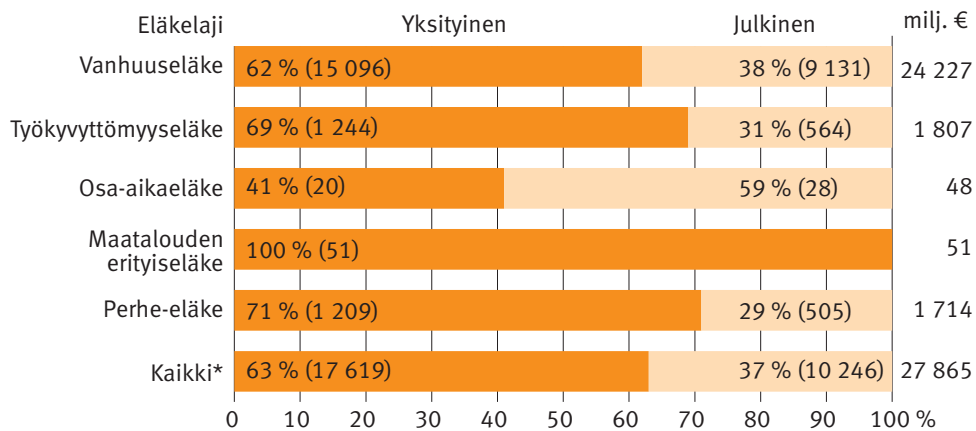
4.2 Työeläkemeno

Työeläkkeitä maksettiin vuonna 2018 kaikkiaan lähes 28 miljardia euroa, noin 0,8 miljardia euroa edellisvuotta enemmän. Eläkemenon kasvu kohdistui kokonaan vanhuuseläkkeisiin, joita maksettiin vuonna 2018 yli 24 miljardia euroa. Työkyvyttömyyseläkemeno, osa-aikaeläkemeno ja maatalouden erityiseläkkeisiin kohdistuva meno pienentyivät edellisestä vuodesta ja perhe-eläkemeno oli saman suuruinen.

Työkyvyttömyyseläkkeitä maksettiin 1,8 miljardia, perhe-eläkkeitä 1,7 miljardia, osa-aikaeläkkeitä 48 miljoonaa euroa ja maatalouden erityiseläkkeitä 51 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Kuvio 7

Työeläkemeno vuonna 2018 eläkelajin ja eläkesektorin mukaan, miljoonaa euroa

*Julkisen sektorin eläkemeno sisältää kuntien ja kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaan maksetut eläkkeet (18 milj. €).

Tilastotietokanta

Vuonna 2018 yksityisen sektorin eläkkeitä maksettiin yhteensä 17,6 miljardia euroa ja julkisen sektorin eläkkeitä 10,2 miljardia euroa. Yksityisen sektorin osuus koko työeläkemenosta oli 63 prosenttia. Työkyvyttömyyseläkkeistä ja perhe-eläkkeistä yksityisen sektorin osuus oli noin 70 prosenttia ja vanhuuseläkkeistä 62 prosenttia. Osa-aikaläkkeistä julkisen sektorin osuus oli suurempi eli 59 prosenttia.

5 Eläkkeen suuruus

5.1 Kokonaiseläke

Eläkkeensaajan kokonaiseläke voi muodostua joko pelkästä **työeläkkeestä**, pelkästä **Kelan eläkkeestä** tai näistä molemmista sekä näihin eläkkeisiin mahdollisesti liittyvistä **erityisturvan** mukaisista eläkkeistä¹. Kokonaiseläkkeeseen lasketaan mukaan sekä henkilön omat eläkkeet että perhe-eläkkeenä saadut etuudet. Kokonaiseläke sisältää myös Kelan maksamat takuueläkkeet, lapsikorotukset ja rintamalisät.

Kokonaiseläkkeitä tarkasteltaessa on usein järkevää miettiä, minkälaiselle henkilökoulle eläke halutaan laskea. Esimerkiksi **kaikille eläkkeensaajille** (käsittää kaikki työ- tai Kelan eläkkeenä omaa tai perhe-eläkettä saavat) laskettu keskimääräinen kokonaiseläke oli **1 597 euroa** kuukaudessa vuonna 2018. Tässä keskieläkettä pienentävät mm. ulkomaille maksetut eläkkeet, jotka keskimäärin ovat hyvin pieniä. Vuonna 2018 keskimääräinen ulkomaille maksettu eläke oli 421 euroa kuukaudessa. Kaikkien eläkkeensaajien keskimääräistä kokonaiseläkettä pienentävät myös lapseneläkkeet (keskimäärin 426 euroa kuukaudessa vuonna 2018).

Edellisistä johtuen keskimääräistä kokonaiseläkettä laskettaessa valitaankin henkilökoukiksi useimmiten **Suomessa asuvat omaa eläkettä saavat**. Joukosta rajataan siis pois ulkomailla asuvat eläkkeensaajat, pelkkää perhe-eläkettä saavat sekä sen lisäksi myös osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavat. Tälle joukolle laskettu keskimääräinen kokonaiseläke oli **1 680 euroa** kuukaudessa vuonna 2018. Miesten keskieläke oli 1 898 euroa ja naisten 1 499 euroa kuukaudessa.

Mediaanieläke on joukon keskimäinen havainto eli puolet omaa eläkettä saavista saa sitä pienempää ja puolet sitä suurempaa eläkettä. Mediaanieläke oli vuonna 2018 1 459 euroa kuukaudessa. Miesten mediaanieläke oli 1 661 euroa ja naisten 1 334 euroa.

Taulukko 2

Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien kokonaiseläkkeen keskiarvo ja mediaani sukupuolen mukaan 31.12.2018

	Miehet	Naiset	Kaikki
Keskieläke, €/kk	1 898	1 499	1 680
- työeläkkeen osuus	1 770	1 345	1 538
- Kelan eläkkeen osuus	107	140	125
- erityisturvan eläkkeen osuus ¹	21	14	17
Mediaanieläke, €/kk	1 661	1 334	1 459
Eläkkeensaajien lukumäärä	672 000	812 000	1 485 000

Taulukko ei sisällä osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavia.

Tilastotietokanta

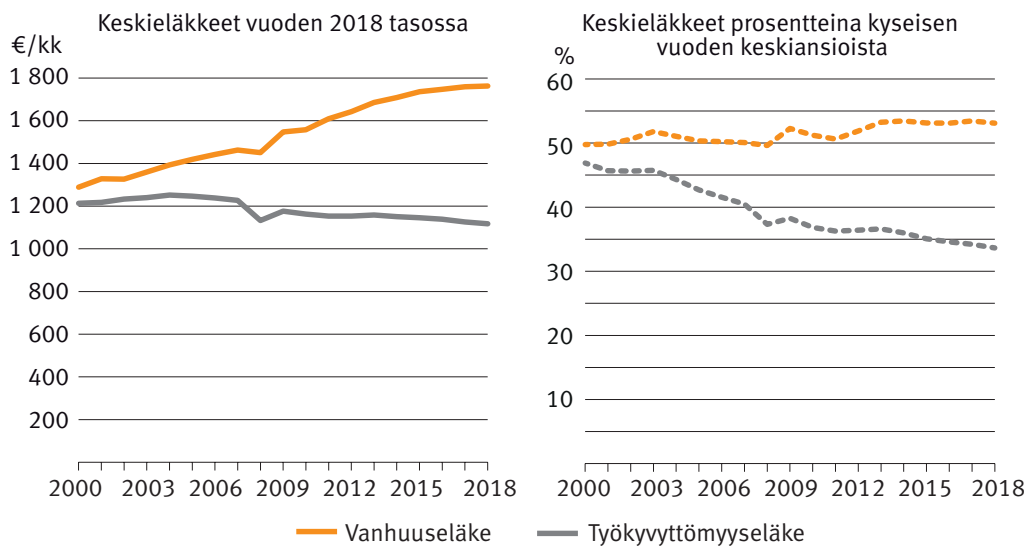
¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

Eläkelajeittain tarkasteltuna kokonaiseläkkeiden suuruudessa on selvät erot. Vanhuuseläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuonna 2018 oli 1 763 euroa kuukaudessa, kun se työkyvyttömyyseläkkeensaajilla oli 1 117 euroa ja maatalouden erityiseläkettä saavilla 1 144 euroa kuukaudessa.

Vanhuuseläkkeensaajien keskimääräisen kokonaiseläkkeen suhde keskiansioon vuonna 2018 oli 53 prosenttia. Vuosina 2000–2018 vanhuuseläkkeen suhde keskiansioon on pysytellyt 50 prosentin tuntumassa, viime vuosina jopa ylittänyt sen. Työkyvyttömyyseläkkeensaajien keskimääräisen kokonaiseläkkeen suhde keskiansioon on tarkaste-lujaksolla laskenut. Vuonna 2000 se oli vielä 47 prosenttia mutta viime vuonna enää 34 prosenttia.

Kuvio 8

Suomessa asuvien vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2000–2018 ja eläkkeen suhde keskiansioon

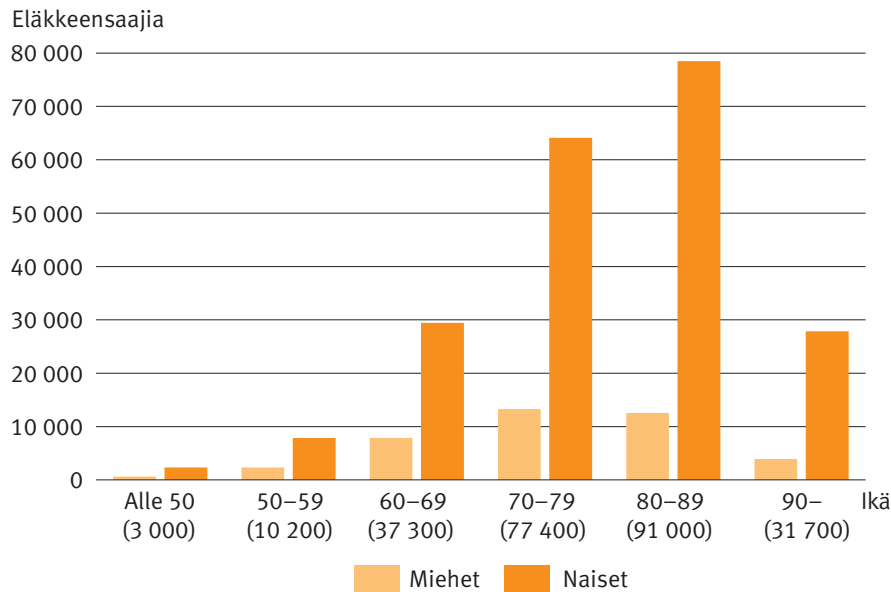

Vuodesta 2008 alkaen kokonaiseläke ei enää sisällä eläkkeensaajan asumis- ja hoitotuen osuutta. Vuodesta 2011 lähtien kokonaiseläke sisältää takuueläkkeen osuuden.

5.2 Perhe-eläke

Perhe-eläkkeitä maksettiin vuoden 2018 lopussa 251 000 leskelle ja 17 000 lapselle. Leskeneläkettä saaneista naisia oli 210 000 ja miehiä 41 000. Keskimääräinen lapseneläke oli 403 euroa kuukaudessa ja leskeneläke 571 euroa. Naisleskien perhe-eläke oli keskimäärin 637 euroa ja miesleskien 226 euroa kuukaudessa.

Suurin osa leskeneläkkeensaajista on jo ikääntyneitä. Yli kolmannes leskeneläkettä saaneista oli 80–89-vuotiaita ja lähes kolmannes oli 70–79-vuotiaita. 90 vuotta täyttä-neitä oli leskeneläkkeensaajista 13 prosenttia. Alle 60-vuotiaiden osuus oli puolestaan vain 5 prosenttia.

Kuvio 9*Leskeneläkkeensaajat iän ja sukupuolen mukaan 31.12.2018**Tilastotietokanta***5.3 Työeläke**

Työeläkkeensaajien ja työeläkkeelle siirtyneiden työeläkkeitä verrattaessa voidaan todeta, että tilastovuoden aikana eläkkeelle siirtyneiden eläkkeet ovat keskimäärin suurempia kuin kaikkien kyseisen vuoden lopussa työeläkettä saaneiden eläkkeet. Kaikkien vuoden 2018 lopussa omaan työuraan perustuvaa eläkettä¹ saaneiden keskimääräinen työeläke oli 1 515 euroa kuukaudessa ja mediaanieläke oli 1 393 euroa. Vuoden 2018 aikana eläkkeelle siirtyneiden keskimääräinen työeläke oli 51 euroa suurempi eli 1 566 euroa. Siirtyneiden mediaanieläke oli 1 437 euroa, eroa kaikkien eläkettä saaneiden mediaaniin oli 44 euroa. Kaikkien työeläkettä saaneiden miesten keskimääräinen kuukausieläke oli 1 805 euroa ja mediaanieläke oli 1 684 euroa. Naisilla vastaavat luvut olivat 1 224 euroa ja 1 186 euroa.

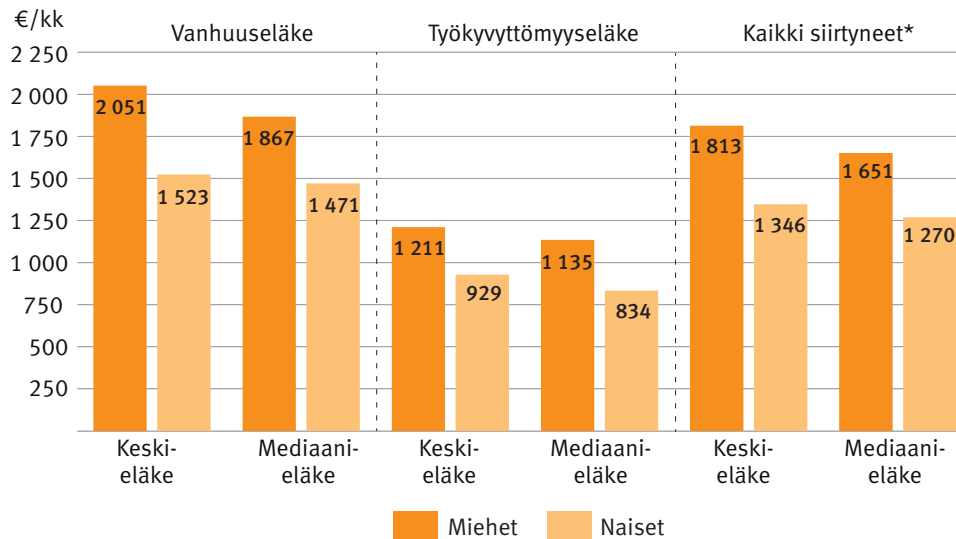
Taulukko 3*Omaan työuraan¹ perustuvaa eläkettä 31.12.2018 saaneet ja vuonna 2018 työeläkkeelle siirtyneet sekä työeläkkeen keskiarvo ja mediaani eläkelajeittain*

Eläkelaji	Työeläkettä 31.12.2018 saaneet			Työeläkkeelle vuonna 2018 siirtyneet		
	Lukumäärä	Keskieläke €/kk	Mediaanieläke €/kk	Lukumäärä	Keskieläke €/kk	Mediaanieläke €/kk
Vanhuuseläke	1 299 000	1 566	1 431	49 000	1 775	1 630
Työkyvyttömyyseläke	139 000	1 047	959	20 000	1 058	941
Maatalouden erityiseläke	11 000	680	572	200	1 201	1 132
Kaikki	1 438 000	1 515	1 393	69 000	1 566	1 437

¹ Ei sisällä osittaista vanhuuseläkettä tai osa-aikaeläkettä saaneita.

Kuvio 10

Työeläkkeelle vuonna 2018 siirtyneiden työeläkkeen keski- ja mediaanieläke eläkelajin ja sukupuolen mukaan

*Sisältää maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneet.

Tilastotietokanta

Erot miesten ja naisten työeläkkeissä ovat verrattain suuret. Vuonna 2018 kaikkien työeläkkeelle siirtyneiden miesten keskieläke oli 1 813 euroa kuukaudessa. Se oli 470 euroa suurempi kuin naisten keskieläke, joka oli 1 346 euroa. Miesten mediaanieläke (1 651 €/kk) oli 380 euroa suurempi kuin naisten mediaanieläke (1 270 €/kk).

Miesten ja naisten eläkkeiden välinen ero oli vielä vähän suurempi vanhuuseläkkeelle siirtyneillä, mutta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä eroa sekä keski- että mediaanieläkkeessä oli vähemmän eli noin 300 euroa. Naisten pienemmät keski- ja mediaanieläkkeet johtuvat pääosin lyhyemmistä työurista sekä keskimäärin miehiä alhaisemmasta palkkatasosta.

6 Työeläkkeensaajat ja työeläkkeelle siirtyneet

6.1 Työeläkkeensaajat

Työeläkettä karttuu sekä yksityisellä että julkisella sektorilla tehdystä työstä. Vuoden 2018 lopussa työeläkkeensaajia oli kaikkiaan 1 500 000. Kaikista työeläkkeensaajista lähes 90 prosenttia sai eläkettä yksityiseltä sektorilta ja runsas puolet julkiselta sektorilta. Eläkettä molemmilta sektoreilta sai 44 prosenttia kaikista työeläkkeensaajista. Naisten osuus kaikista työeläkkeensaajista oli 55 prosenttia.

Taulukko 4

Työeläkkeensaajat eläkesektorin ja sukupuolen mukaan 31.12.2018

	31.12.2018			31.12.2017	Muutos 2017–2018
	Miehet	Naiset	Kaikki	Kaikki	%
Kaikki työeläkkeensaajat	674 500	825 800	1 500 300	1 484 600	1,1
- vain yksityinen sektori	382 600	301 400	683 900	691 200	-1,1
- vain julkinen sektori	47 400	115 100	162 500	164 600	-1,3
- yksityinen ja julkinen sektori	244 500	409 400	653 900	628 800	4,0
Yksityinen sektori	627 100	710 800	1 337 800	1 320 000	1,4
Julkinen sektori	291 900	524 400	816 400	793 400	2,9

Kaikista työeläkkeensaajista omaan työuraan perustuvaa eläkettä sai vuoden 2018 lopussa 1 460 000 ja perhe-eläkettä 263 000 henkilöä. Samanaikaisesti omaan työuraan perustuvaa eläkettä ja leskeneläkettä saavia oli 223 000. Pelkkää perhe-eläkettä sai noin 3 prosenttia kaikista työeläkkeensaajista eli 40 000 henkilöä. Näistä vajaa kolmannes oli lapsia.

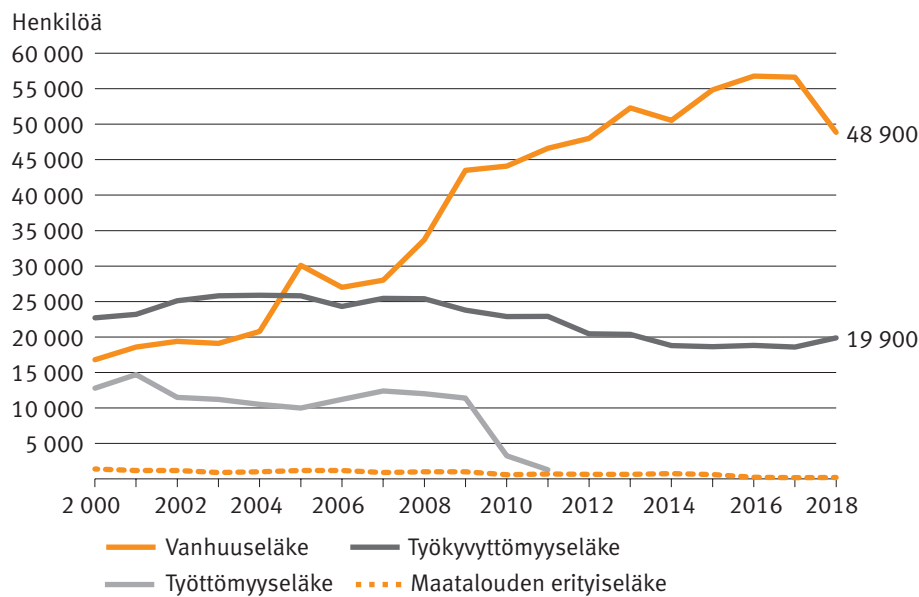
Rekisteröityä lisäeläkettä sisältyi vuoden 2018 lopussa kaikkiaan 116 000 yksityisen sektorin eläkkeeseen. Yli neljä viidesosaa (98 000) rekisteröidyistä lisäeläkkeistä oli vanhuuseläkkeitä. Rekisteröityä lisäeläkettä sisältyi myös 3 000 työkyvyttömyyseläkkeeseen ja 15 000 perhe-eläkkeeseen. Perhe-eläkkeeseen sisältyvä lisäeläke oli suurin, keskimäärin 175 euroa kuukaudessa. Vanhuuseläkkeensaajilla se oli keskimäärin 139 euroa ja työkyvyttömyyseläkkeensaajilla 39 euroa kuukaudessa.

6.2 Työeläkkeelle siirtyneet

Vuonna 2018 työeläkkeelle siirtyi yhteensä noin 69 000 henkilöä. Siirtyneiden määrä pieneni 6 500:lla edellisestä vuodesta. Pieneneminen johtui vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrän laskusta, sillä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kasvoi vuonna 2018. Vanhuuseläkkeelle siirtyi vuonna 2018 lähes 49 000 henkilöä, työkyvyttömyyseläkkeelle noin 20 000 henkilöä ja maatalouden erityiseläkkeelle 200 henkilöä.

Kuvio 11

Työeläkkeelle vuosina 2000–2018 siirtyneet eläkelajin mukaan

Tilastotietokanta

Vanhuuseläkkeelle vuosittain siirtyneiden määrä on ollut vuodesta 2000 alkaen pääsääntöisesti nouseva aina vuoteen 2018 asti. Vuodesta 2005 voimassa ollut joustava vanhuuseläkeikä ja suurten ikäluokkien eläköityminen lisäsivät vanhuuseläkkeelle siirtymistä. Vuonna 2016 saavutettiin tähän astinen ennätys (56 800) siirtyjien määrässä.

Vuonna 2018 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä kuitenkin pieneni lähes 8 000:lla edelliseen vuoteen verrattuna. Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrän vähenemiseen vaikutti vuoden 2017 työeläkeuudistuksessa sovittu vanhuuseläkeikän alarajan nostaminen 63 vuodesta 65 vuoteen. Vuonna 1955 ja sitä myöhemmin syntyneillä vanhuuseläkeikä nousee 63 vuodesta tasaisesti kolme kuukautta vuodessa, kunnes saavutetaan 65 vuoden eläkeikä. Viime vuonna toteutui ensimmäinen ikärajan nosto, ja vuonna 1955 syntyneiden vanhuuseläkkeen ikäraja oli 63 vuotta 3 kuukautta.

Työkyvyttömyyseläkkeelle vuosittain siirtyneiden määrä pysyi 2000-luvulla suhteellisen tasaisena vuoteen 2008 asti, mistä alkaen se lähti laskuun. Viime vuosina työkyvyttömyyseläkkelle siirtyneiden määrä on pysytellyt 19 000 tuntumassa. Vuonna 2018 määrä kuitenkin kääntyi kasvuun ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi noin 20 000 henkilöä.

Vuoden 2005 työeläkeuudistuksessa päätettiin työttömyyseläke lakkauttaa asteittain, ja vuosi 2011 oli viimeinen vuosi, jolloin sille saattoi siirtyä.

Maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneiden määrät ovat olleet pieniä. Vuosina 2000–2010 luopumistuelle siirtyi vuosittain runsaat 1 000 henkilöä. Vuodesta 2011 alkaen määrä oli noin 600–700, mutta parina viime vuotena enää vain noin 200 henkilöä on siirtynyt luopumistuelle. Vuosi 2018 oli viimeinen vuosi, jolloin myönnettiin uusia maatalouden luopumiseläkkeitä.

6.3 Työeläkkeellesiirtymisikä

Työeläkkeellesiirtymisiän odote

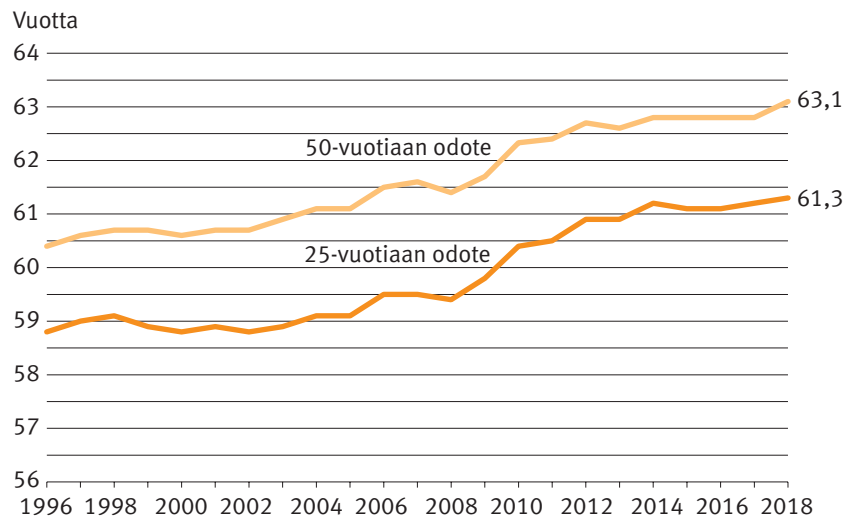
Vuonna 2018 25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote työeläkejärjestelmässä oli 61,3 vuotta, nousua edelliseen vuoteen oli 0,1 vuotta. 50-vuotiaan odote nousi 0,3 vuotta edellisestä vuodesta ja oli 63,1 vuotta. Sekä 25- että 50-vuotiaan odote on nyt noussut likimain kahdella vuodella vuoden 2005 työeläkeuudistusta edeltävästä tasosta.

Eläkkeellesiirtymisiän ripeä nousu on ollut seurausta ennen kaikkea varhaiseläkevaihtoehtojen karsimisesta. Sekä työttömyyseläkkeen että yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttaminen nostivat odotteen arvoa 2010-luvun alkuvuosiin saakka, mutta eivät enää sen jälkeen. Sen sijaan työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on laskenut merkittävästi 2000-luvulla, ja aleneminen on jatkunut viime vuoteen saakka. Viime vuonna uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä kääntyi kuitenkin nousuun. Jos nousu jatkuu, voi se uhata eläkkeellesiirtymisiän odotteen kehitystä.

Vuoden 2017 eläkeuudistuksen seurauksena vanhuuseläkeiän alaraja nousi viime vuonna kolmella kuukaudella vuonna 1955 syntyneillä. Tämä pienensi vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrää ja käänsi eläkkeellesiirtymisiän kehityksen uudelleen nousu-uralle.

Kuvio 12

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 1996–2018

Tilastotietokanta

Työeläkkeelle siirtyneiden keskiarvoikä

Vuonna 2018 työeläkkeelle siirryttiin keskimäärin 60,4 vuotiaana. Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskiarvoikä oli 63,8 vuotta ja kaikkien työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden 52,0 vuotta. Määräaikaiselle kuntoutustuelle siirryttiin kuitenkin keskimäärin selvästi nuorempana kuin toistaiseksi myönnetylle työkyvyttömyyseläkkeelle. Vuonna 2018 kuntoutustuelle siirtyneiden keskiarvoikä oli 47,2 vuotta ja toistaiseksi myönnetylle eläkkeelle siirtyneiden 57,9 vuotta.

Taulukko 5

Työeläkkeelle vuonna 2018 siirtyneiden keskiarvoikä eläkelajin ja sukupuolen mukaan

Eläkelaji	Miehet	Naiset	Kaikki
Vanhuuseläke	63,7	63,9	63,8
Työkyvyttömyyseläke, kaikki	52,2	51,8	52,0
Toistaiseksi myönnetty eläke	57,6	58,2	57,9
Kuntoutustuki	47,0	47,3	47,2
Kaikki*	60,5	60,3	60,4

*Sisältää maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneet.

Tilastotietokanta

6.4 Eläkelajikohtaista tarkastelua

Taulukko 6

Omaan työuraan perustuvaa eläkettä saavat eläkelajin mukaan vuosina 2008–2018

	Vanhuus- eläke	Työkyvyttö- myyseläke	Työttömyys- eläke	Maatalouden- erityiseläke	Osa-aika- eläke	Kaikki työeläkkeen- saajat
2008	945 000	219 300	49 000	27 900	29 100	1 246 300
2009	989 300	216 900	40 700	26 300	27 900	1 277 500
2010	1 034 600	211 000	24 600	24 300	28 800	1 300 400
2011	1 076 900	202 900	13 300	22 200	27 500	1 321 500
2012	1 118 500	192 800	1 600	20 200	23 500	1 336 900
2013	1 154 500	182 500	200	18 300	20 400	1 358 000
2014	1 184 100	172 500	.	16 800	16 100	1 373 200
2015	1 218 100	161 100	.	15 300	12 100	1 391 600
2016	1 249 200	152 900	.	13 600	10 400	1 412 600
2017	1 290 600	144 600	.	12 000	7 200	1 442 900
2018	1 317 900	138 900	.	10 700	3 400	1 460 300

Henkilö voi saada samanaikaisesti usean eri eläkelajin mukaista eläkettä. Tällöin henkilö on mukana jokaisen saamansa eläkelajin mukaisessa luvussa mutta Kaikki-luvuissa vain kerran. Luvut eivät siten ole yhteenlaskettavissa.

Tilastotietokanta

Taulukko 7

Työeläkkeelle siirtyneet eläkelajin mukaan vuosina 2008–2018

	Vanhuuseläke	Työkyvyttömyyseläke	Työttömyyseläke	Maatalouden erityiseläke	Kaikki työeläkkeelle siirtyneet*	Osa-aika-eläkkeelle siirtyneet	Osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneet
2008	33 700	25 600	12 000	1 100	72 100	7 000	.
2009	43 500	23 900	11 500	1 000	79 600	8 600	.
2010	44 100	22 900	3 300	600	70 700	9 800	.
2011	46 700	23 000	1 300	700	71 600	6 800	.
2012	48 000	20 500	.	600	69 100	3 700	.
2013	52 300	20 400	.	600	73 300	5 000	.
2014	50 800	18 800	.	700	70 300	3 400	.
2015	54 800	18 600	.	600	74 000	3 700	.
2016	56 800	18 800	.	200	75 800	4 900	.
2017	56 600	18 600	.	200	75 400	2 300	12 500
2018	48 900	19 900	.	200	68 900	.	10 800

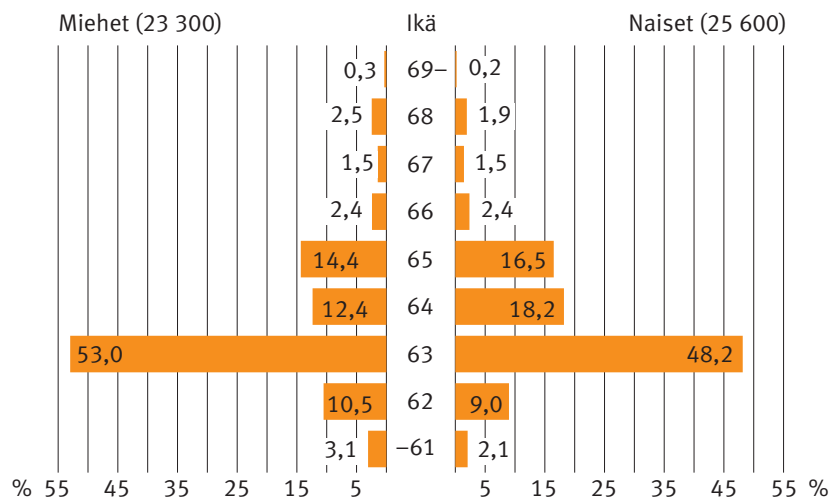
*Ei sisällä osa-aika-eläkkeelle tai osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä.

Tilastotietokanta**Vanhuuseläke**

Työeläkkeenä vanhuuseläkettä sai vuoden 2018 lopussa kaikkiaan 1 318 000 henkilöä. Heistä 19 000 sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, jolle on ollut mahdollista siirtyä vuoden 2017 alusta lähtien. Vanhuuseläkkeensaajien keskiarvoikä oli 74 vuotta. Alle 65-vuotiaita vanhuuseläkkeensaajia oli 121 000 eli 9 prosenttia kaikista vanhuuseläkkeensaajista. Naisten osuus vanhuuseläkkeensaajista oli 55 prosenttia.

Kuvio 13

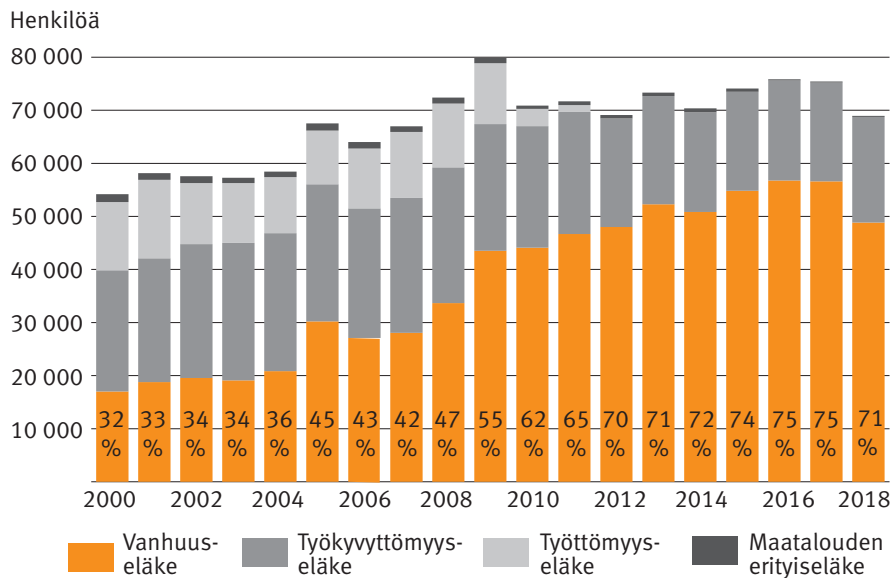
Vanhuuseläkkeelle vuonna 2018 siirtyneet iän ja sukupuolen mukaan

Tilastotietokanta

Vuonna 2018 vanhuuseläkkeelle siirtyi noin 49 000 henkilöä, lähes 8 000 vähemmän kuin edellisellä vuonna (ks. s.22). Kaikista vanhuuseläkkeelle siirtyneistä puolet siirtyi eläkkeelle 63-vuotiaana. Miehistä tämän ikäisinä siirtyi enemmän eli 53 prosenttia ja naisista 48 prosenttia. Seuraavaksi yleisimmät eläkkeellesiirtymisiät olivat 64 ja 65 vuotta, joiden molempien osuus oli 15 prosenttia. Sukupuolen mukaan katsoen näihin kahteen luokkaan yhteensä kuului yli kolmannes naisista (35 %), kun taas miehillä vastaava osuus oli 27 prosenttia. Yli 65-vuotiaana vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus oli 6 prosenttia.

Kuvio 14

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työeläkkeelle siirtyneistä vuosina 2000–2018

Tilastotietokanta

2000-luvun alkupuolella vain noin kolmasosa työeläkkeelle siirtyneistä siirtyi vanhuuseläkkeelle. Eniten siirryttiin työkyvyttömyyseläkkeelle ja paljon myös työttömyyseläkkeelle. Tällöin oli vielä myös mahdollista siirtyä yksilölliselle varhaiseläkkeelle, joka oli yksi työkyvyttömyyseläkkeen laji. Joustavan vanhuuseläkeiän myötä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrät kasvoivat vuodesta 2005 alkaen. Työttömyyseläkkeen päätyttyä on enää ollut mahdollista siirtyä vanhuus-, työkyvyttömyys- tai maatalouden erityiseläkkeelle, jonka merkitys on kuitenkin vähäinen. Vuodesta 2009 alkaen vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työeläkkeelle siirtyneistä on ollut yli puolet.

Viime vuosina vanhuuseläkkeiden osuus on ollut yli 70 prosenttia ja vuosina 2016 ja 2017 eläkkeelle siirtyneistä kolme neljäsosaa siirtyi vanhuuseläkkeelle. Vuonna 2018 osuus kuitenkin pieneni 71 prosenttiin, kun vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä väheni huomattavasti ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä puolestaan kasvoi (ks. 22).

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

Vuoden 2017 työeläkeuudistuksen yhteydessä otettiin käyttöön uusi eläkelaji osittainen varhennettu vanhuuseläke, joka korvasi aiemmin käytössä olleen osa-aikaeläkkeen. Osittaiseen vanhuuseläkkeeseen on oikeus vuonna 1949 tai sen jälkeen syntyneillä. Eläkkeen alaikäraja on sidottu syntymävuoteen. Osittainen vanhuuseläke on henkilön oman valinnan mukaan 25 tai 50 prosenttia siihen mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Eläkkeeseen tehdään varhennusvähennys, jos sen ottaa ennen ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää.

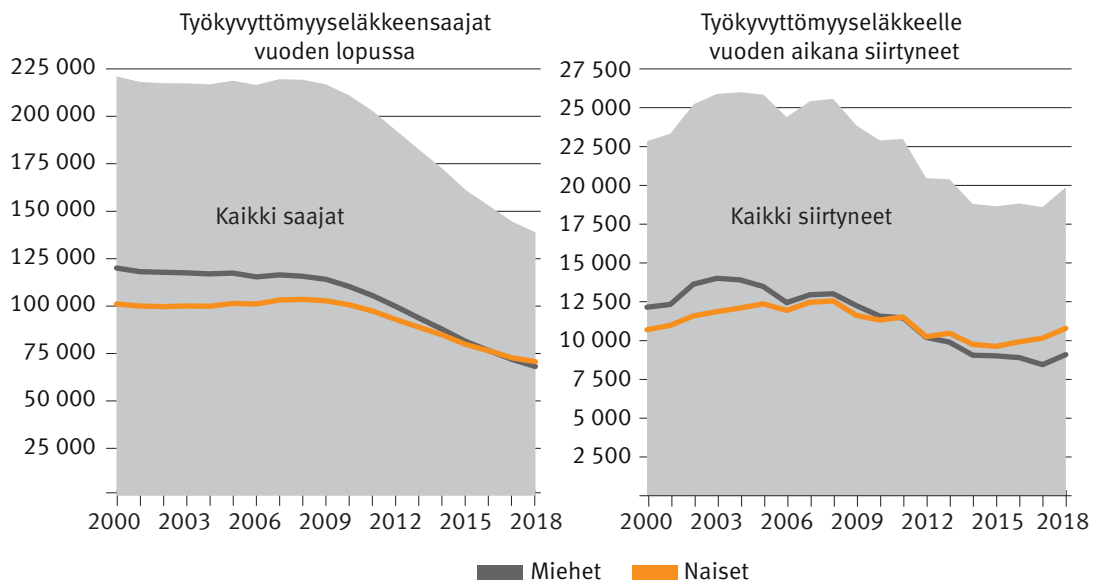
Vuoden 2018 lopussa sai osittaista vanhuuseläkettä 18 700 henkilöä, joista miehiä oli noin kolme viidesosaa (57 %). Lähes 90 prosenttia osittaisista vanhuuseläkkeistä oli 50 prosentin suuruisia.

Vuonna 2018 alkoi 10 800 osittaista vanhuuseläkettä. Näistä eläkkeistä varhennettuja oli 9 800 ja varhentamattomia 1 000. Keskimääräinen varhennusaika oli 25 kuukautta. (*Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke: uudet eläkelajit 2017–2018, Eläketurvakeskuksen tilastoja 02/2019*).

Työkyvyttömyyseläke

Kuvio 15

Työkyvyttömyyseläkkeensaajat ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet sukupuolen mukaan vuosina 2000–2018

Tilastotietokanta, saajat   *Tilastotietokanta, siirtyneet*

Työkyvyttömyyseläkettä työeläkejärjestelmästä saavia oli vuoden 2018 lopussa kaikkiaan 139 000, 6 000 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Määrä pysyi lähes koko 2000-luvun tasaisena vajaassa 220 000:ssa, mutta lähti vuoden 2008 jälkeen laskuun. Kymmenenessä vuodessa työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on vähentynyt yli 80 000:lla. Vähene-

mistä on tapahtunut selvästi enemmän miehissä kuin naisissa. Työkyvyttömyyseläkettä saavien miesten määrä on pienentynyt 48 000:lla ja naisten noin 33 000:lla. Vuosi 2017 oli ensimmäinen, jolloin työkyvyttömyyseläkettä saavia miehiä oli vähemmän kuin naisia.

Vuonna 2018 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kääntyi nousuun oltuaan vuosina 2014–2017 lähes saman suuruinen. Vuonna 2018 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi noin 20 000 henkilöä, 1 300 enemmän kuin edellisellä vuonna. Vaikka kaikissa työkyvyttömyyseläkettä saavista miesten määrä alitti naisten määrän vasta vuonna 2017, niin vuodesta 2011 lähtien miehiä on siirtynyt vuosittain vähemmän työkyvyttömyyseläkkeelle kuin naisia.

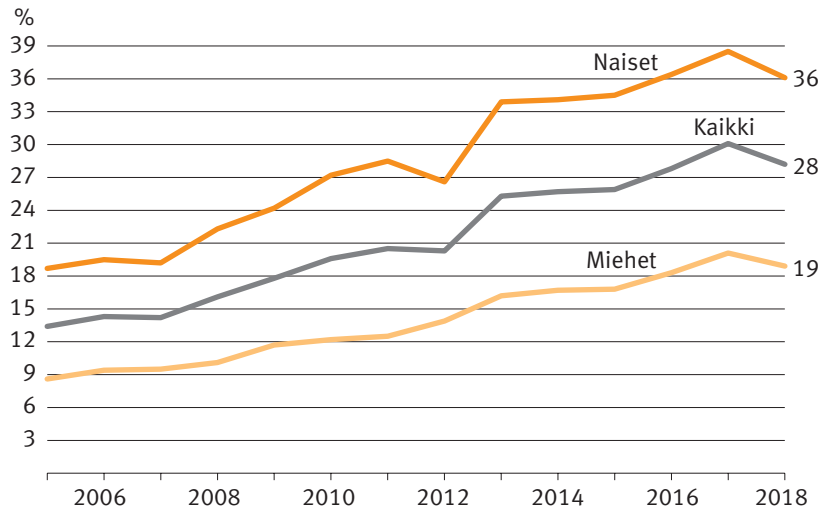
Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää joko **toistaiseksi** tai **määräaikaisena kuntoutustukena**. Vuonna 2018 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä yli puolelle eli 11 000:lle eläke myönnettiin kuntoutustukena ja toistaiseksi myönnetylle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi vajaat 9 000 henkilöä.

Työeläkejärjestelmässä työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää myös joko **täyden** tai **osaeläkkeen** suuruisena, riippuen jäljellä olevan työkyvyn määrästä. Suurin osa maksussa olevista työkyvyttömyyseläkkeistä on täyden eläkkeen suuruisia. Osaeläkkeen suuruista eläkettä sai vuoden 2018 lopussa 23 000 henkilöä eli 17 prosenttia kaikista työkyvyttömyyseläkkeensaajista. Julkisella sektorilla osatyökyvyttömyyseläkkeensaajien suhteellinen osuus on jonkin verran suurempi kuin yksityisellä sektorilla.

Vuonna 2018 alkoivat ensimmäiset **työuraeläkkeet**. Työuraeläke on työkyvyttömyyseläke, jonka edellytyksenä on pitkä työura rasittavassa työssä. Vaadittava työkyvyn alenema on kuitenkin pienempi kuin varsinaisessa työkyvyttömyyseläkkeessä. Työuraeläkkeeseen on oikeus vuonna 1955 tai sen jälkeen syntyneillä. Eläke voidaan myöntää aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Vuonna 2018 alkoi 21 työuraeläkettä, joista voimassa oli vuoden lopussa 5. (*Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke: uudet eläkelajit 2017–2018, Eläketurvakeskuksen tilastoja 02/2019*).

Kuvio 16

Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä vuosina 2005–2018

Tilastotietokanta

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä yhä useampi on siirtynyt osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Vuonna 2005 osaeläkkeelle siirtyneiden osuus oli vain 13 prosenttia kaikista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä, mutta osuus on siitä lähtien kasvanut vuosittain aina vuoteen 2018 asti. Vuonna 2017 jo 30 prosenttia uusista työkyvyttömyyseläkkeistä oli osaeläkkeitä, mutta osuus pieneni vuonna 2018 kahdella prosenttiyksiköllä. Lasku johtui siitä, että työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrän kasvu vuonna 2018 kohdistui kokonaan täysiin työkyvyttömyyseläkkeisiin, osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä oli sama kuin vuonna 2017.

Naisilla osaeläkkeiden osuus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä on suurempi kuin miehillä. Vuonna 2018 osatyökyvyttömyyseläkkeiden osuus oli naisilla 36 prosenttia ja miehillä 19 prosenttia.

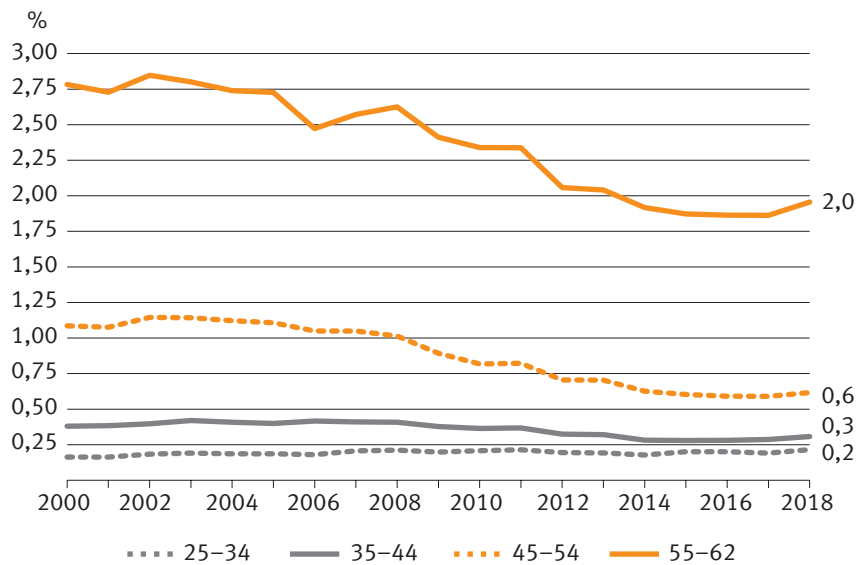
Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirrytään keskimäärin vanhempana kuin täydelle eläkkeelle. Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden keski-ikä vuonna 2018 oli 55,5 vuotta ja täydelle eläkkeelle siirtyneiden 50,6 vuotta.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus

Vaikka työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä pysyi 2000-luvun alkupuolelta vuoteen 2008 asti melko tasaisena, laski työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus eli työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuus vastaavan ikäisestä ei-eläkkeellä olevasta työeläkevakuutetusta väestöstä jo tänäkin aikana. Voimakkaampaa lasku on ollut vuodesta 2008 alkaen. Vuonna 2018 alkavuus kääntyi nousuun, kun työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä oli selvästi suurempi kuin muutamana edeltävänä vuotena.

Kuvio 17

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus työeläkejärjestelmässä ikäryhmittäin vuosina 2000–2018

län mukaan tarkasteltuna työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on pienentynyt selvästi vanhimmissa ikäryhmissä. Vuodesta 2000 vuoteen 2018 alkavuus pieneni 55–62-vuotiailla 0,8 prosenttiyksikköä ja 45–54-vuotiailla 0,5 prosenttiyksikköä. Alkavuudessa on tarkastelujaksolla ollut lievää laskua myös 35–44-vuotiailla, mutta alle 35-vuotiailla alkavuus on pysynyt lähes samansuuruisena. Vuonna 2018 alkavuus nousi kaikissa ikäryhmissä ja eniten 55–62-vuotiailla.

Työkyvyttömyyden syyt

Työkyvyttömyyseläkkeensaajilla on työkyvyttömyyseläkkeen perusteena tavallisimmin jokin mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden sairauspäryhmään kuuluva sairaus. Kaikista vuonna 2018 työeläkkeenä työkyvyttömyyseläkettä saaneista yli kaksi viidesosaa (59 400) sai eläkettä mielenterveysyistä. 35 200 työkyvyttömyyseläkkeensaajalla pääasiallinen sairaus kuului tuki- ja liikuntaelinten sairausryhmään. Nämä kaksi sairausryhmää kattoivat siis lähes 70 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeiden perusteena olevista sairauksista.

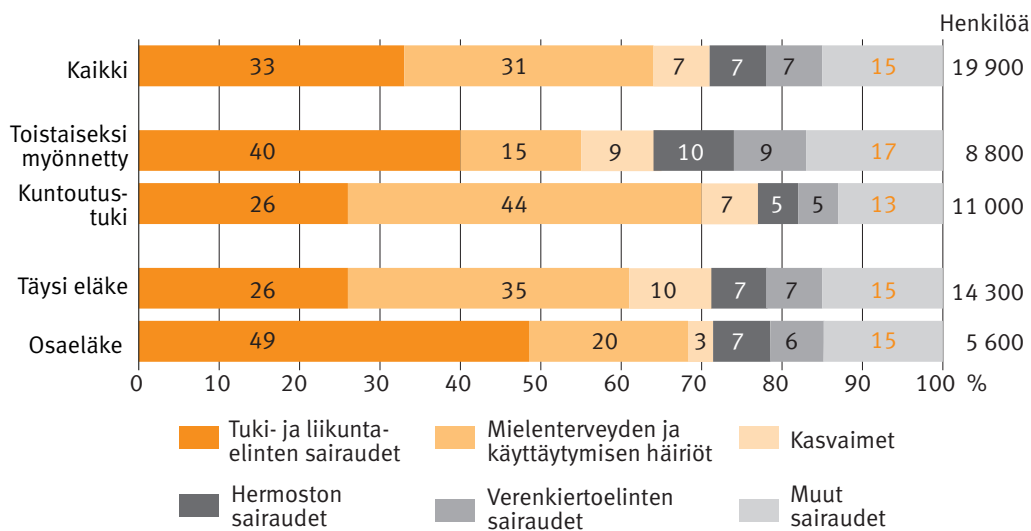

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyville eläke myönnetään edelleen vähän useammin tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella. Vuonna 2018 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä kolmanneksella eli 6 500:lla oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä jokin tuki- tai liikuntaelinten sairaus. Mielenterveyssyistä myönnettiin kuitenkin lähes yhtä paljon eläkkeitä eli 6 200.

Mielenterveyssyihin perustuvat eläkkeet myönnetään yleensä selvästi nuoremmille kuin tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin perustuvat ja siksi niitä maksetaan myös keskimäärin kauemmin. Tästä syystä mielenterveyssyihin perustuvien eläkkeiden osuus on suurin työkyvyttömyyseläkkeensaajien kokonaismäärässä, vaikka niitä myönnetään vuosittain vähemmän kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvia eläkkeitä. Vuonna 2018 mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella eläkkeelle siirtyneistä yli puolet (56 %) oli alle 50-vuotiaita, kun vastaavan ikäisten osuus tuki- ja liikuntaelinten sairauksissa oli vain 14 prosenttia.

Kuvio 18

Työkyvyttömyyseläkkeelle vuonna 2018 siirtyneet sairauspuuryhmän ja työkyvyttömyyseläketyypin mukaan

Tilastotietokanta

Jos tarkastellaan työkyvyttömyyden syitä työkyvyttömyyseläketyypin mukaan, niin työkyvyttömyyden syyt painottuvat tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin osatyökyvyttömyyseläkkeissä ja toistaiseksi myönnettyissä eläkkeissä. Vuonna 2018 osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä lähes puolella (49 %) työkyvyttömyyden syynä oli tuki- ja liikuntaelinten sairaus. Toistaiseksi myönnettyissä eläkkeissä vastaava osuus oli kaksi viidesosaa.

Mielenterveyssyyt puolestaan olivat yleisempiä kuntoutustuissa ja täysissä eläkkeissä. Mielenterveyssyiden osuus vuonna 2018 kuntoutustuelle siirtyneillä oli yli kaksi viidesosaa (44 %) ja täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä runsas kolmannes (35 %).

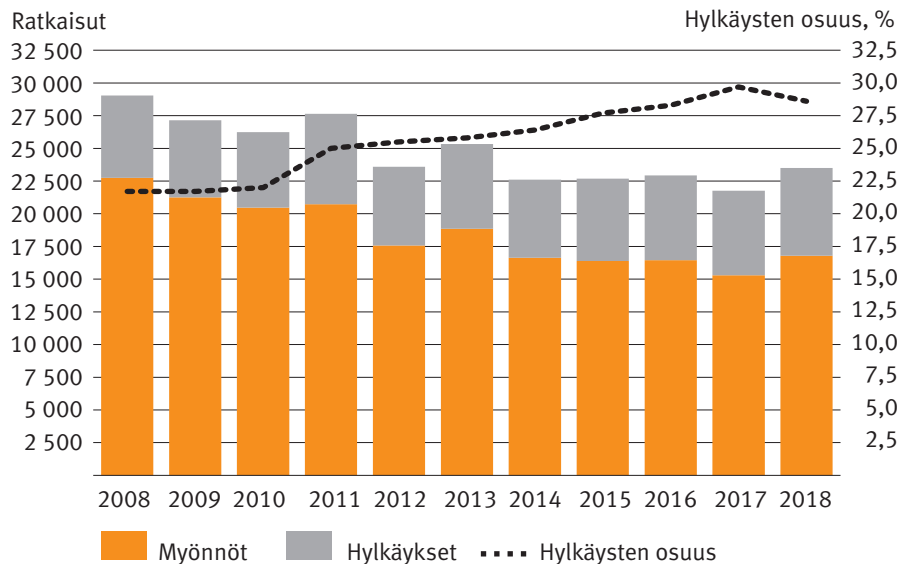
Työkyvyttömyyseläkeratkaisut

Vuonna 2018 työeläkejärjestelmässä ratkaistiin 23 500 uutta työkyvyttömyyseläkettä koskenutta hakemusta. Hakemuksista hylättiin 6 800 eli 29 prosenttia. Ratkaisujen määrä on viime vuosina ollut pääsääntöisesti vähenevä ja väheneminen on kohdistunut lähinnä myöntöihin hylkäysten määrän pysyessä lähes samansuuruisena. Tämä on nostanut hylkäysten osuutta. Vuonna 2018 tehtiin kuitenkin 1 700 työkyvyttömyyseläkeratkaisua enemmän kuin edellisellä vuotena. Kasvua oli enemmän myönnoissä kuin hylkäyksissä, ja tämä alensi hylkäysten osuutta yhdellä prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta.

Yksityisen sektorin osuus työkyvyttömyyseläkeratkaisuista vuonna 2018 oli kaksi kolmasosaa (15 300). Hylkäysten osuus yksityisellä sektorilla oli 31 prosenttia. Julkisella sektorilla ratkaisuja tehtiin 8 200, ja hylkäysten osuus oli 24 prosenttia.

Kuvio 19

Työeläkejärjestelmän uusia hakemuksia koskevat työkyvyttömyyseläkeratkaisut vuosina 2008–2018

Tilastotietokanta

Perhe-eläke

Vuonna 2018 työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä maksettiin 250 000 leskelle ja 12 500 lapselle. Leskeneläkettä saavista miehiä oli 16 prosenttia eli 40 000. Leskeneläkettä saavien määrä on ollut lievästi laskeva vuodesta 2010 lähtien. Siihen asti määrä kasvoi vuosittain, tosin 2000-luvulla koko ajan hitaammin. Lapseneläkettä saavien määrä on jo pitkään pienentynyt vuosittain. Vuonna 2000 lapseneläkkeensaajia oli 23 000 ja vuonna 2010 heitä oli 16 000.

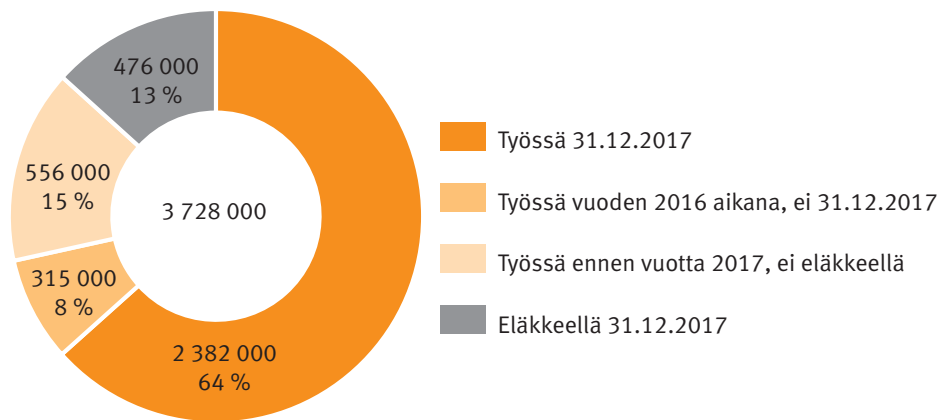
7 Työeläkevakuutetut

7.1 Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat

Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat kaikki 17–68-vuotiaat, jotka ovat tilastovuonna tai sitä aiemmin olleet työeläkelakien mukaisessa työsuhteessa tai yrittäjänä. Työeläkejärjestelmän piirissä ovat siis henkilöt, joilla olisi eläketapahtuman sattuessa oikeus työeläkkeeseen tai jotka jo saavat jotain omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Tuoreimmat luvut työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneista ovat vuodelta 2017.

Kuvio 20

Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneet 17–68-vuotiaat 31.12.2017

Tilastotietokanta

Työeläkejärjestelmän piiriin kuului vuoden 2017 lopussa 3,7 miljoonaa 17–68-vuotiasta henkilöä. Miehiä heistä oli 1 903 000 ja naisia 1 826 000. Vuoden 2017 lopussa työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneista henkilöistä oli töissä 2 382 000. Noin 870 000 henkilöä ei ollut töissä eikä eläkkeellä, mutta heillä oli kertynyt eläkeoikeutta aikaisemman työskentelyn perusteella. Heistä 315 000 oli työskennellyt vuoden 2017 aikana ja 556 000 oli kartuttanut eläkettä ennen vuotta 2017. 476 000 alle 69-vuotiasta oli vuoden 2017 lopussa eläkkeellä.

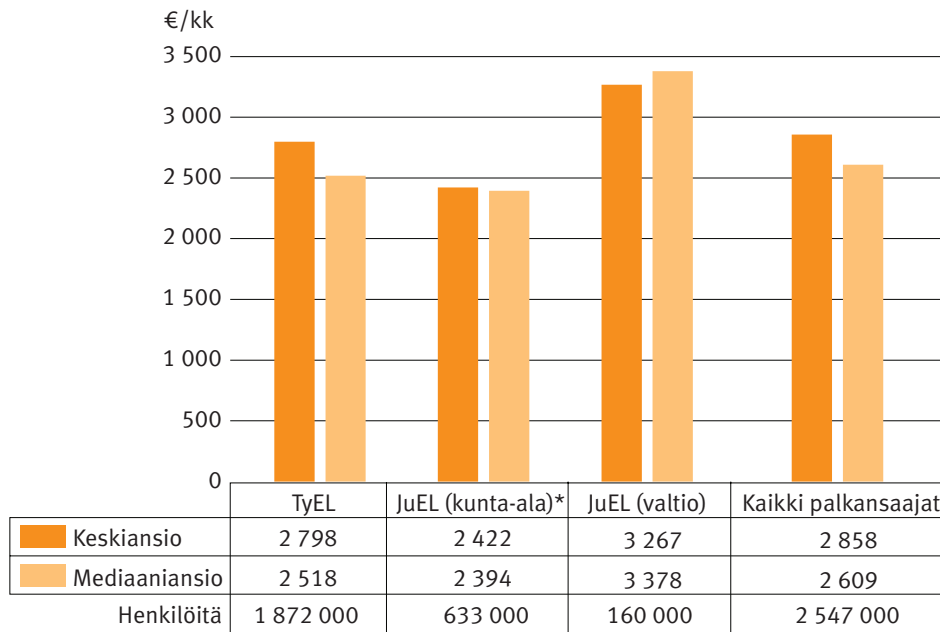
7.2 Palkansaajien työeläkevakuutetut ansiot

Palkansaajina työeläkettä kartutti yli 2,5 miljoonaa henkilöä vuonna 2017. Palkansaajista miehiä oli 1 251 000 ja naisia 1 296 000, naisten osuus oli siten 51 prosenttia. Palkansaajiin kuuluvat kaikki julkisen sektorin työeläkelakien piirissä työskennelleet ja yksityisellä sektorilla työntekijän eläkelain ja merimieseläkelain piirissä työskennelleet. Yksityisen sektorin palkansaajia oli 1,9 miljoonaa ja julkisen sektorin 850 000.

Palkansaajien työeläkevakuutettuihin ansioihin luetaan kaikki työeläkevakuutettuna tehty työ. Siihen sisältyvät siten myös esim. osa-aikainen työskentely ja muu epäsäännöllinen ja kestoaltaan lyhyt työskentely.

Kuvio 21

Palkansaajien työeläkevakuutetut kuukausiansiot vuonna 2017, suurimmat työeläkelait

Keskimääräinen kuukausiansio on saatu jakamalla vuoden aikana eläkettä kartuttaneet työansiot työkuukausien määrällä

* Työ- ja virkasuhteessa olleet.

Tilastotietokanta

Vuonna 2017 palkansaajien keskimääräinen työeläkevakuutettu ansio oli 2 858 euroa kuukaudessa. Miesten keskiansio oli 3 270 euroa ja naisten 2 461 euroa kuukaudessa. Keskimääräinen kuukausiansio on saatu jakamalla työeläkevakuutettu vuosiansio työkuukausilla.

Kun tarkastellaan suurimpia työeläkelakeja, niin vuonna 2017 työeläkevakuutettu keskiansio oli korkein valtiolla (JuEL/valtio), 3 267 euroa kuukaudessa. TyEL:n piirissä työskennelleillä keskimääräinen kuukausiansio oli 2 798 euroa, 470 euroa pienempi kuin valtiolla. Kunta-alalla (JuEL/kunta-ala) puolestaan keskimääräinen kuukausiansio oli 2 422 euroa, 400 euroa pienempi kuin TyEL:ssä.

Kaikkien palkansaajien työeläkevakuutettu mediaansio oli vuonna 2 609 euroa kuukaudessa. Mediaansio on keskimmäisen palkansaajan ansio, kun palkansaajat asetetaan ansioiden mukaan suuruusjärjestykseen. Keskimmäisen palkansaajan kummallekin puolelle jää yhtä monta palkansaajaa. Kaikkien palkansaajien mediaansio oli 250 euroa pienempi kuin keskiansio.

TyEL:n piirissä työskennelleiden työeläkevakuutettu mediaansio oli 2 518 euroa, mikä on 280 euroa pienempi kuin keskiansio. Kunta-alalla työskennelleillä mediaansio oli 2 394 euroa kuukaudessa, vain 30 euroa pienempi kuin keskiansio. Valtiolla työskennelleillä sen sijaan työeläkevakuutettu mediaansio oli 3 378 euroa kuukaudessa, mikä on 110 euroa suurempi kuin keskiansio.

8 Työeläkettä kartuttavat palkattomat ajat

Vuoden 2005 alusta lähtien on työeläkettä karttunut myös eräiltä palkattomilta ajoilta kuten lapsenhoito-, työttömyys-, sairaus- ja opiskeluajoilta. Eläkkeeseen oikeuttavaksi ansioksi katsotaan joko määrätty osa etuuden perusteena olevasta ansiotulosta tai etuuden mukaan määräytyvä kiinteä euromäärä. Myös ennen vuoden 2005 eläkeuudistusta ansioidonaiset työttömyyspäivät, työeläkelakien mukainen kuntoutusaika ja työvoimapolitiittinen aikuiskoulutusaika kartuttivat eläkettä työeläkelisän kautta. Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on kertynyt työansioita vähintään 17 480,28 euroa (vuoden 2018 tasossa) ennen eläketapahtumavuoden alkua.

Kuvio 22

Henkilöt, joille vuosina 2007–2017 rekisteröitiin palkattomien aikojen ja VEKL:n* mukaisia etuuksia

*Kotihoidontuesta ja opiskelusta karttavat etuudet maksaa valtio (Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL)).

Vuonna 2017 palkattomien aikojen etuuksia rekisteröitiin 1 025 000 henkilölle. Heistä 60 000 ei vielä vuonna 2017 kuulunut työeläkelakien piiriin. Selvästi eniten palkattomien aikojen etuuksia rekisteröidään työttömyyden perusteella. Vuonna 2017 työttömyys oli etuusperusteena 627 000 henkilöllä. Lapsenhoitoon perustuvia etuuksia rekisteröitiin 202 000 henkilölle ja sairauteen perustuvia 158 000 henkilölle. Naisille karttui jonkin verran miehiä enemmän palkattomien aikojen etuuksia. Vuonna 2017 naisten osuus palkattomien aikojen etuuksia kartuttaneista oli 54 prosenttia.

Vuoden 2018 lopussa kaikkiaan 455 000 työeläkkeensaajan eläkkeeseen sisältyi palkattomista ajoista karttunutta eläkettä. Keskimääräinen palkattomalta ajalta karttunut eläkkeen osa oli vanhuuseläkkeissä 38 euroa, työkyvyttömyyseläkkeissä 27 euroa ja perhe-eläkkeissä 10 euroa kuukaudessa. Palkattomilta ajoilta karttuneita eläkkeitä maksettiin vuonna 2018 yhteensä 178 miljoonaa euroa. Vanhuuseläkkeisiin etuutta sisältyi 147 miljoonaa euroa ja työkyvyttömyyseläkkeisiin 20 miljoonaa euroa.

9 Indeksiturva

Työeläkejärjestelmässä käytetään sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistamia indeksejä, joita sovelletaan pääasiassa maksettavien eläkkeiden ja eläkkeitä määrättäessä käytettävien, työstä ja yrittäjätoiminnasta saatujen ansioiden tarkistamiseen ansiotasossa ja kuluttajahinnoissa tapahtuneiden vuosimuutosten perusteella. Työeläkelaeissa säädettyjä ja eläkelaitosten laskuperusteissa määriteltyjä rahamääriä tarkistetaan vastaavasti. Muutokset vaikuttavat eri painoarvolla eri indekseihin.

Kela tarkistaa vuosittain maksussa olevat kansaneläkkeet ja takuueläkkeet kansaneläkeindeksillä, joka seuraa Tilastokeskuksen laskemaa elinkustannusindeksiä. Kansaneläkeindeksin tarkistus kalenterivuoden alussa on yhtä suuri kuin elinkustannusindeksin vuosimuutos edeltävän vuoden kolmannella vuosineljänneksellä. Työeläkeindeksit määrittyvät toteutuneista hinta- ja ansiotasotiedoista.

Vuoden 2018 työeläkeindeksiä korotettiin 0,55 prosenttia ja palkkakerrointa 0,14 prosenttia edellisen vuoden tasosta, joten työeläkeindeksin korotus oli palkkakertoimen korotusta suurempi. Kansaneläkeindeksin pisteluku säilyi ennallaan vuodelle 2018 annetun lain (981/2017) perusteella. Taulukossa 8 on esitetty eri indeksien pisteluvut vuosilta 2016–2018.

Taulukko 8

Keskeiset indeksit eläkejärjestelmässä vuosina 2016–2018

Vuosi	Palkkakerroin	Muutos %	Työeläkeindeksi	Muutos %	Kansaneläkeindeksi	Muutos %
2016	1,373	0,73	2519	0	1631	-0,36
2017	1,389	1,16	2534	0,59	1617	-0,85
2018	1,391	0,14	2548	0,55	1617	0,00

Palkkakerrointa käytetään työuran aikaisten ansioiden ja yrittäjätulojen indeksoinnissa eläkkeen alkamisvuoden tasoon, kun lasketaan karttuneen työeläkkeen määrä. Palkkakerroin määräytyy Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksien muutosten perusteella. Ansiotason muutoksen vaikutus kertoimeen on 80 prosenttia ja kuluttajahintojen muutoksen vaikutus 20 prosenttia.

Maksussa olevat työeläkkeet tarkistetaan kunkin vuoden alussa työeläkeindeksillä. Sitä määrättäessä ansiotason muutoksen osuus on 20 prosenttia ja hintatason muutoksen osuus 80 prosenttia. Muuten laskentatapa vastaa palkkakertoimen laskentaperiaatteita.

Ennen vuotta 1996 oli käytössä ns. puoliväli-indeksi, jossa hinta- ja ansiotason muutosten paino oli 50 prosenttia ja tätä ennen, vuoteen 1977 saakka, ansiotason kehitystä täysin seuraava ansiotasoindeksi.

Työeläkeindekseistä ja niiden kehityksestä on kerrottu tarkemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla <https://www.etk.fi/elakejarjestelmat/elaketurva/elakkeiden-indeksointi/tyoelakkeiden-indeksit/>. Kansaneläkeindeksiä käsitellään mm. Kelan verkkosivulla <http://www.kela.fi/kansanelakeindeksi>.

10 Työeläkkeiden rahoitusperiaatteet ja rahavirrat

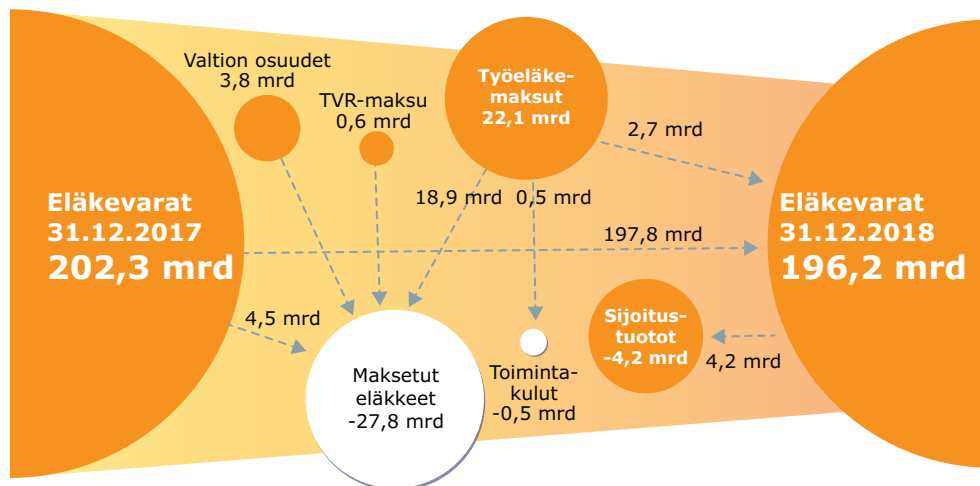
Lakisääteinen työeläketurva rahoitetaan Suomessa työnantajien ja työntekijöiden maksamalla eläkemaksuilla sekä kertyneillä eläkevaroilla ja niille saaduilla tuotoilla. Suurin osa perityistä työeläkemaksuista käytetään saman tien jo eläkkeellä olevien eläkkeisiin ns. jakojärjestelmän mukaan. Osa maksuista rahastoidaan myöhempää käyttöä varten eläkelaiki- ja eläkelaitoskohtaisin perustein, koska vastuu eläkkeiden rahoituksesta jakautuu usealle taholle. Kerätyillä rahastoilla turvataan sekä nykyisten että tulevien työeläkkeensaa- jien ansaitsemia etuuksia.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet maksetaan ilman ennakkorahastointia kun- kin vuoden vakuutusmaksuilla valtion tuen turvin. Valtio rahoittaa eläkemenonsa lisäksi myös osan merimieseläkkeistä ja korvaa eläkelaitoksille työeläkkeisiin liittyviä opiskelu- ja lastenhoitoajoilta kertyviä etuuksia. Työllisyysrahasto kustantaa työttömyyspäiväraho- jen ja vuorottelukorvausten perusteella karttuvan eläketurvan (kuviossa 23 TVR-maksu).

Kuviossa 23 on kuvattu pääpiirteittäin työeläkejärjestelmässä vuonna 2018 kulkenei- ta rahavirtoja

Kuvio 23

Työeläkejärjestelmän rahavirrat vuonna 2018, miljardia euroa

Kuviossa tarkasteluvuoden koko maksutulo eri osuudet mukaan lukien oli yhteensä 26,5 miljardia euroa ja eläkemeno eli maksetut eläkkeet 27,8 miljardia euroa. Eläkemeno kas- voi vuoden takaisesta vajaan miljardi euroa ja maksutulo lähes miljardin. Kerätyistä työ- eläkemaksuista 18,9 miljardia euroa kului saman vuoden eläkkeisiin. Tulevia eläkkeitä varten rahastoiitiin 2,7 miljardia euroa, mutta samalla rahastoista purettiin varoja eläkkei- tä maksettaessa 4,5 miljardia euroa.

Työeläkejärjestelmässä liikkuneiden varojen kehitystä voi tarkastella yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla esitetyn visualisoidun kaavion avulla. Kaaviossa kuvataan varojen virtausta vuosittain ajanjaksolla 2007–2018 (<https://www.etk.fi/wp-content/uploads/rahavirrat.html>).

Eläkerahastoista maksetaan myös tulevana vuosina enemmän eläkkeitä kuin niihin samanaikaisesti pystytään keräämään eläkemaksuja. Tulevaan kehitykseen vaikuttaa etenkin vanhuuseläkemenon arvioitu kasvu. Eläkkeensaajien lukumäärän kasvu nostaa eläkemenoa sekä euromääräisesti että palkkasummaan suhteutettuna. Maksutuloa korkeampi eläkemeno rahoitetaan työeläkevaroilla ja niiden tuotoilla, jotka eivät ole täysin ennakoitavissa.

Yksityisalojen palkansaajien eläkkeiden rahastointiperiaatteet eroavat julkisten alojen eläkerahastoinnista. Pääasiallinen ero on yksityisalojen eläkekohtainen rahastointi, jota eläkelaitokset ovat hoitaneet järjestelmän alusta saakka. Julkisaloilla rahastointi aloitettiin vasta 1980-luvun lopulla. Työeläkkeiden rahoitusperiaatteita on selostettu tarkemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (<https://www.etk.fi/>) ja vuosittain julkaistavassa tilastoraportissa *Työeläkkeiden rahoitus*. Eläkevarojen merkitystä ja roolia koko työeläkejärjestelmässä käsitellään Eläketurvakeskuksen julkaisussa *Työeläkevarat ja eläkkeiden rahoitus*. Kelan eläkkeet kustannetaan verovaroin ja järjestelmää hallinnoi Kansaneläkelaitos.

Eläkealan hallinto on hajautettu usealle työeläkelaitokselle. Lakisäateistä eläketurvaa hoitavat yksityisaloilla työeläkeyhtiöt, erityiseläkelaitokset, eläkesäätiöt ja -kassat. Eläkelaitokset kilpailevat sijoitustuotoilla, palvelujen laadulla ja kustannustehokkuudella. Eläkemaksut ja -etuudet määräytyvät työeläkevakuuttamista ja etuuksia koskevan säätelyn perusteella. Julkisten alojen eläkeasioita hoitaa pääasiassa Keva.

Keva vastaa kunta-alojen lisäksi valtion, eduskunnan, Kansaneläkelaitoksen ja evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden työeläkeasioiden toimeenpanosta. Suomen Pankin, ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkeasiat ovat sovellettavan lain (JuEL/TyEL) ja eläkesäännön mukaisten toimijoiden vastuulla, mutta eläkkeiden rahoitus ja sijoitustoiminta hoidetaan erikseen.

Julkisten työntekijöiden eläkemaksuista säädetään Kevan jäsenyhteisöjen osalta Kevasta annetussa laissa, valtion osalta valtion eläketurvan rahoituksesta annetun laissa, evankelis-luterilaisen kirkon osalta evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa sekä Kansaneläkelaitoksen osalta Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ssä.

Taulukkoon 9 on koottu tietoja maksetuista työeläkkeistä ja niiden rahoittamiseksi kerätyistä lakikohtaisista eläkemaksuista eri osineen sekä työeläkevaroista vuonna 2018. Taulukon tiedot ovat osittain arvioita. Tilastolähteenä on käytetty eläkelaitosten tilinpäätöstietojen lisäksi Eläketurvakeskuksen tilastotietokantaa (<https://tilastot.etk.fi>). Toteutuneet, tarkistetut tilastoluvut julkaistaan vuoden 2019 lopussa tilastoraportissa Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2018.

Taulukko 9*Eläkevarat, maksutulo ja eläkemeno vuonna 2018, miljoonaa euroa*

	Palkansaajat						Yhteensä
	TyEL	MEL	JuEL kunta-ala	JuEL valtio	JuEL kirkko	Muut	
Eläkevarat 1.1.2018	126 152	1 131	52 261	19 586	1 542	1 427	202 100
Maksutulo	14 589	112	5 048	4 231	192	93	24 265
Työeläkemaksut	14 187	52	4 920	1 407	189	91	20 845
Työnantajat	10 289	34	3 739	1 000	155	69	15 285
Työntekijät	3 898	18	1 181	407	34	22	5 560
TVR-maksu	429	1	128	8	4	2	572
Valtion osuudet	-	58	-	2 789	-	-	2 848
Kokonaisliikekulut	-345	-4	-51	-17	-3	-1	-422
Maksetut eläkkeet	-15 367	-130	-5 225	-4 649	-208	-132	-25 710
Sijoitustuotot, verot, ym.	-2 066	9	-1 539	-666	-43	30	-4 276
Eläkevarat 31.12.2018	122 963	1 118	50 493	18 486	1 480	1 417	195 957

	Yrittäjät		
	YEL	MYEL	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.2018	119	121	240
Maksutulo	1 319	854	2 173
Työeläkemaksut	1 066	175	1 240
Valtio	253	680	933
Kokonaisliikekulut	-64	-20	-84
Maksetut eläkkeet	-1 259	-827	-2 087
Sijoitustuotot, verot, ym.		-4	-4
Eläkevarat 31.12.2018	114	124	238

Osa luvuista on arvioita tai ennakkotietoja.

Eläkevara- ja maksutulotiedot perustuvat eläkelaitosten tilinpäätöksiin.

Valtion osuudet sisältävät MEL-, YEL- ja MYEL-osuuksien lisäksi valtion talousarviosta rahoitetut eläkeosuudet.

Kohta ”Muut” sisältää Suomen Pankin ja Kelan toimihenkilöiden eläkkeitä koskevat järjestelmät.

Työeläkemaksujen taso riippuu maksettavista eläke-eduista, voimassa olevista eläkkeiden rahastointi- ja rahoitusperiaatteista sekä eläkevaroille saaduista sijoitustuotoista. Kansantalouden kehitys, työansiot ja keskieläkkeet sekä eläkeläisten määrä suhteessa työssä käyviin vaikuttavat eläkemaksujen tarpeeseen.

Suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämisen jälkeen kasvaneisiin eläkemenoihin varauduttiin etukäteen työeläkerahastoja kasvattamalla. Lisäksi jo tehdyillä eläkeuudistuksilla on pyritty myöhentämään eläkkeelle siirtymistä ja ottamaan huomioon elinajan piteneminen. Työikäisen väestön ennustettu väheneminen ja eläkevarojen tuottoihin liittyvä epävarmuus tuovat kuitenkin lisähaasteen eläkemaksujen tason kehitykseen pitkällä aikavälillä.

10.1 Työeläkemaksut

Yksityisten alojen työnantajat, yrittäjät ja maatalousyrittäjät maksavat lakisääteisiä työeläkevakuutusmaksuja sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistamien laskuprusteiden mukaan. Eläkemaksutasot päätetään etukäteen joka vuosi, ja eri maksuosien suuruudet arvioidaan vakuutusmatemaattisilla laskelmilla.

Perittävien työeläkemaksujen tarve riippuu kunakin vuonna maksettavaksi tulevista eläkkeistä ja karttuvista eläkeoikeuksista. Maksut lasketaan eri lakien mukaisina prosentiosuuksina työntekijöiden ansioista tai yrittäjien tai maatalousyrittäjien vahvistetuista tötuloista. Tarkemmat lakikohtaiset maksuprosentit on esitetty kohdassa 10.2 sekä taulukoissa 10 ja 11.

Kunta-alan henkilöstön työeläkkeet rahoitetaan pääasiassa työnantajilta ja työntekijöiltä perityillä eläkemaksuilla sekä nykyisin myös eläkerahastojen tuotoilla, koska eläkemaksut eivät riitä vuotuisen eläkemenoon. Eläkevastuurahastoa, johon eläkemaksuja on rahastoitu jo vuosikymmenten ajan, on kuitenkin onnistuttu kasvattamaan sijoitustoiminnalla. Toisaalta, eläkkeensaajien lukumäärän ennustetaan edelleen kasvavan ja eliniän pitenevän, mikä supistaa eläkkeiden rahoitus pohjaa etenkin, jos työntekijöiden siirtyminen kunta-alalta yksityisille aloille jatkuu muun muassa hoito- ym. henkilöstön yksityistämisten seurauksena.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteinen työryhmä on selvittellyt kunnallisen ja yksityisen alojen eläkejärjestelmän erillisyydestä luopumista eli olisiko ne mahdollista ja tarkoituksenmukaista yhdistää niin, ettei kummankaan maksurasitus pitkällä aikavälillä muuttuisi (*Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:15*). Tällä hetkellä Kevan jäsenyhteisöt eivät voi järjestää työntekijöidensä eläketurvaa muussa eläkelaitoksessa kuin Kevassa.

Osa Kevan jäsenyhteisöjen eläkemaksuista käytetään hallintokuluihin kuten muisakin järjestelmissä. Palkansaajan eläkemaksu vastaa yksityisten alojen maksua, mutta palkkaperusteista työnantajamaksusta päättää Kevan valtuuskunta. TyEL-maksun tason ylittävän osuuden kuntatyönantajat maksavat eläkemenoperusteisena maksuna.

Valtion eläkkeet maksetaan valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. Valtion Eläkerahasto (VER) tasaa valtion eläkekustannusten nousua vuosittaisella rahastosiirrolla VER:sta talousarvioon. Siirtomäärä on 40 prosenttia eläkkeiden aiheuttamista kuluista. Vuonna 2018 talousarvioon siirrettiin vajaa 1,9 miljardin euroa. Eläkemaksutuloa kertyi vähemmän, 1,4 miljardia euroa. Siirtosumman ja maksutulon välisen eron arvioidaan kasvavan entisestään lähivuosina, joten nettomaksutulo on kääntynyt pysyvästi negatiiviseksi.

Evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden eläketurvan rahoituksesta vastaa Kirkon eläkerahasto työnantajilta ja työntekijöiltä perityillä eläkemaksuilla. Lisäksi seurakunnilta peritään eläkerahastomaksua, jonka suuruus vuonna 2018 oli viisi prosenttia vuoden 2016 kirkollisverosta.

Vuosien 2016–2018 keskimääräiset työeläkemaksuprosentit on esitetty taulukoissa 10 ja 11. Eläketurvakeskuksen verkkopalveluihin (www.etk.fi ja www.tyoelakelakipalvelu.fi) on koottu tarkempaa tietoa työeläkemaksuista sekä tilastosarjoja yksityisten alojen vakuutusmaksuprosenteista vuosilta 1962–2019.

Taulukko 10

Keskimääräiset työeläkevakuutusmaksut vuosina 2016–2018, palkansaajat

	Maksukertymä, % työansioista					Työntekijän maksuosuus, %	
	TyEL	MEL	JuEL kunta-ala ¹	JuEL valtio ²	JuEL kirkko ³	Perus- maksu	Korotettu maksu
2016	24,0	22,8	29,4	24,1	30,5	5,7	7,2
2017	24,4	22,0	28,5	23,6	30,7	6,15	7,65
2018	24,4	22,0	28,4	23,8	28,9	6,35	7,85

Lähde: <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi> (15.5.2019)

- 1 Sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat. Kokonaismaksu on arvio .
- 2 Maksua alennettiin keskimäärin 1,12 prosenttiyksikköä vuonna 2016 ja 1,15 prosenttiyksikköä vuonna 2017 ja 1,17 prosenttiyksikköä vuonna 2018. Oikaisu johtui vuosien 2013–2015 eläkemaksujen tasosta.
- 3 Lisäksi kirkollisveroon perustuva eläkerahastomaksu, joka oli 4 % siitä vuosina 2016–2017 ja 5,0 % vuonna 2018.

Palkansaajien eläkemaksut sisältävät sekä työnantajan että työntekijän osuudet. Työnantaja maksaa pääosan vakuutusmaksusta ja perii myös työntekijän osuuden, joka oli 6,35 prosenttia työansioista vuonna 2018 muilla paitsi 53–62-vuotiailla, jotka maksoivat korkeampaa maksua, koska heille karttuu paremmin eläkettä vuoden 2017 eläkeuudistukseen liittyvän siirtymävaiheen (2017–2025) ajan.

Ennen eläkeuudistusta kaikilla 53 vuotta täyttäneillä oli perusmaksua korkeampi eläkemaksu ja karttumisprosentti. Lisäksi 63–67-vuotiaita kannustettiin jatkamaan työnte-koä vanhuuseläkeiän jälkeen ylimääräisellä karttumalla, joka muuttui uudistuksessa lykkäyskorotukseksi.

Taulukko 11

Keskimääräiset työeläkevakuutusmaksut vuosina 2016–2018, yrittäjät

	Maksukertymä ¹ , % työtulosta			Maksuosuus ² , %	
	Yrittäjät YEL	Maatalousyrittäjät MYEL	Apurahansaajat MYEL	Perusmaksu	Korotettu maksu
	YEL ja MYEL				
2016	22,6	13,6	13,4	23,6	25,1
2017	23,1	13,9	13,4	24,1	25,6
2018	23,1	13,8	13,4	24,1	25,6

Lähde: <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi> (15.5.2019).

- 1 Keskimääräiset maksuprosentit.
- 2 Perusmaksu ja korotettu maksu ovat yrittäjille vahvistettuja YEL-maksuprosentteja ilman aloittavien yrittäjien maksualennuksia. Lisäksi on esitetty vahvistetut MYEL-perusprosentit.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksut on sidottu keskimääräisen TyEL-maksun ta-soon. Korotetun maksun piirissä olivat vuoden 2016 loppuun saakka 53 vuotta täyttäneet ja sen jälkeen 53–62-vuotiaat siten, että korotettu maksu alkaa 53 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta ja jatkuu sen kalenterivuoden loppuun, jolloin henkilö täyttää 63 vuotta. Maksuprosentti muuttuu yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijöiden maksuosuus.

Yrittäjän vakuutusmaksu perustuu hänen työpanoksensa perusteella arvioituun YEL-työtuloon, jonka samaa työtä tekevä saisi vuoden aikana. Eläketurvakeskus julkaisee vuosittain ohjeet työtulon määrittämistä varten. Lisäksi työtulolle on asetettu laissa määritellyt rajat, joita tarkistetaan vuosittain. Vuonna 2018 YEL-työtulon alaraja oli 7 656,26 euroa ja yläraja 173 875,00 euroa. MYEL-maksu riippuu vakuutetun iästä ja henkilökohtaisen työtulon määrästä. Maksuprosentti nousi liukuvasti, kun työtulon määrä oli 26 821,60–42 148,29 euroa. Apurahansaajien eläkemaksut määräytyvät myös MYEL:n mukaan (MYEL 22 §).

Valtio osallistuu YEL- ja MYEL-eläkkeiden kustannuksiin maksamalla niistä vuosittain osuudet, joita ei saada katettua ko. lakien mukaisilla vakuutusmaksuilla. Vuonna 2018 MYEL:n valtion osuus oli 80 prosenttia lain mukaisesta eläkemenosta ja YEL:n 20 prosenttia yrittäjäeläkemenosta.

Ensimmäistä kertaa YEL:n mukaista toimintaa aloittavat yrittäjät saavat iästä riippumatta alennuksen vakuutusmaksusta yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Maksuprosentti on 78 prosenttia YEL:n mukaisesta normaalista työeläkevakuutusmaksusta. Yrittäjä, joka saa aloittavan yrittäjän alennuksen, ei voi samaan aikaan käyttää vakuutusmaksun jousto-oikeutta eli maksaa suurempaa tai pienempää YEL-vakuutusmaksua kuin mitä vahvistettu työtulo edellyttäisi. MYEL-maksu ei jousta YEL:n tapaan.

10.2 Lakikohtaiset työeläkemaksuprosentit

TyEL-maksu oli keskimäärin 24,4 prosenttia lain mukaisista palkoista vuonna 2018. Se sisälsi työntekijöiden perusmaksuosuuden, joka oli alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä 6,35 prosenttia palkoista ja korotetun maksun piirin kuuluneilla eli 53–62-vuotiailla 7,85 prosenttia palkoista. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa asetuksella seuraavana kalenterivuonna sovellettavan TyEL:n mukaisen työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentin ja korotetun työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentin.

TyEL-maksu sisältää rahastoitavat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeosat sekä tasaosan eläkelaitosten yhteisesti kustannettaviin eläkemenoihin. Eläkelaitosten maksutappiot ja hoitokulut katetaan myös vakuutusmaksuilla. TyEL-maksu sisältää myös erillisen lakisääteisten maksujen osan Eläketurvakeskuksen, Työeläkeasiain muutoksenhakulautakunnan ja Finanssivalvonnan toiminnasta aiheutuviin kuluihin. Mahdollinen asiakas-hyvitys ja sen suuruus riippuvat eläkelaitoksen sijoitustoiminnan onnistumisesta, vaka-varaisuudesta ja hoitokustannusylijäämästä. Keskimääräinen työnantajakohtainen asiakas-hyvitys oli 0,7 prosenttia palkoista.

MEL-maksu oli keskimäärin 22,0 prosenttia merimieseläkelain mukaisista palkoista. Työntekijöiden maksuosuudet olivat vastaavat kuin TyEL-aloilla. Lisäksi valtion osuudella rahoitetaan vajaa kolmannes merimieseläkelain perusteella myönnettävistä eläkkeistä.

Ennen vuotta 2016 sekä työnantajat että työntekijät maksoivat yhtä paljon MEL-maksua. Merimieseläkelain uudistamisen jälkeen MEL:n mukainen eläketurva on vastannut pääpiirteiltään yksityisten alojen työeläketurvaa, mutta mahdollisuus ansaita alennettua eläkeikää jatkuu eläkeikää koskevan siirtymäajan eli vuoden 2024 loppuun.

Kevan jäsenyhteisöjen eläkemaksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja eläkemenojen perusteella. Palkkaperusteista eläkemaksua maksavat sekä työnantajat että työntekijät. Palkansaajien maksuprosentit ovat samat kuin yksityisellä puolella. Kaikilta kuntatyönantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä. Vuonna 2018 se oli 16,75 prosenttia palkoista.

Keskimääräinen yhteenlaskettu työnantajien ja työntekijöiden maksuprosentti oli 23,5 prosenttia palkoista. Osa työnantajista maksoi lisäksi eläkemeno- ja varhaiseläkemenerusteista maksua, mistä johtuen kokonaismaksukertymä oli 28,4 prosenttia jäsenyhteisöjen palkkasummasta.

Eläkemenoperusteinen maksu koski vain työnantajia, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuoden aikana. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui vuoden 2018 aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet sen palveluksessa ennen vuotta 2005 tehdystä työstä. Eläkemenoperusteinen maksu määritellään vuosittain tietynä kokonaissummana ja se on seurausta aiemmista, nykyistä paremmista eläke-eduista. Vuodelta 2018 sitä perittiin yhteensä 653 miljoonaa euroa, mikä oli 3,8 prosenttia palkkasummasta.

Työnantajat maksoivat myös varhaiseläkemenerusteista maksuosaa kolmen edellisen vuoden aikana ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä sekä kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella. Työnantajan palkkasumma vaikutti sovellettuun maksuluokkaan, joita oli kolme eli pientyönantaja, keskisuuri työnantaja ja suuri työnantaja. Varhaiseläkemenerusteista maksua perittiin 170 miljoonaa euroa, mikä oli vajaa prosentti palkkasummasta.

Kevan eläkemaksun rakenteet uudistuivat vuonna 2019, jolloin esimerkiksi varhaiseläkemenerusteisesta maksusta luovuttiin ja palkkaperusteisesta eläkemaksusta tuli TyEL-maksua vastaava kokonaiseläkemaksu.

Valtion eläkemaksut lasketaan tiettyinä prosentteina valtion eläkelain mukaisista palkoista. Työnantajan eläkemaksuprosentit vahvistaa valtiovarainministeriö Kevan esityksestä. Eläkemaksujen perusteet määräytyivät valtioneuvoston asetuksen (863/2012) mukaan. Ministeriö vahvisti ennakoarviomenettelyn perusteella myös Kevan vuosittain saaman hoitokulun euromäärän. Vuodelta 2018 se oli 16,9 miljoonaa euroa.

Valtion eläkemaksun osat laskettiin vakuutusmatemaattisesti siten, että ne yhdessä työntekijän eläkemaksun kanssa kattoivat valtion eläkejärjestelmässä syntyvän eläkevastuun. Eläkevastuu määräytyi täyden rahastoinnin periaatteen mukaisesti. Sen suuruus oli 92,1 miljardia euroa vuoden 2018 lopussa ja rahastointiaste oli noin 20 prosenttia. Keva hoitaa valtion eläkevastuun laskennan.

Ennen vuotta 2019 eläkemaksuprosentit olivat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Työnantajan maksu perustui osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin työnantajan palkkasummasta riippuen. Maksussa oli erikseen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkeosa sekä hoitokuluosa. Hoitokuluosa oli yhtä suuri prosenttiosuus (0,29 % vuonna 2018) palkkasummasta kaikille työnantajille.

Työnantajien palkkasummat jaettiin kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrättiin eri luokkiin kuuluvien henkilöiden palkkasummalla painotettuna keskiarvona. Tariffiluokat olivat yleinen tariffi, alemmat eläkeiät -tariffi ja sotilaseläkkeiden tariffi. Valtion eläkemaksun tarkat laskuperusteet on julkaistu säädöspalvelussa (<http://www.saadospalvelu.fi>).

Vuonna 2018 keskimääräinen valtion eläketurvan rahoituksesta annetun lain (67/2016) mukainen työnantajan eläkemaksu oli 16,88 prosenttia ko. lain mukaisista palkoista. Valtion eläkemaksua laskettiin keskimäärin 1,17 prosenttiyksikköä johtuen vuosien 2013–2015 eläkemaksujen laskennassa havaitun virheen oikaisusta.

Työntekijän eläkemaksua maksavat kaikki palkansaajat. Maksuprosentit olivat muiden alojen tapaan iästä riippuen joko 6,35 tai 7,85. Kun otetaan huomioon kaikki valtiolla maksetut eläkevakuutusmaksut ja maksajat, kokonaismaksukertymä vastasi vuonna 2018 kaikkiaan 23,8 prosenttia valtion palkkasummasta.

Seurakuntien, kirkon ja kirkollisten yhdistysten maksama työnantajien **eläkemaksu** oli 22,0 prosenttia lain mukaisista palkoista. Seurakuntien maksama palkkaperusteinen eläkemaksu oli 21,8 prosenttia ja keskusrahaston sekä yhdistysten 27,6 prosenttia. Eläkemaksujen suuruudesta päättää kirkolliskokous. Evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden eläkemaksut ovat samat kuin muilla aloilla.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien suorittama eläkerahastomaksu oli 5 prosenttia kahden vuoden takaisesta eli vuoden 2016 kirkollisverosta. Työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksujen sekä eläkerahastomaksujen yhteismäärä vuonna 2018 oli arviolta 192,4 miljoonaa euroa. Kokonaismaksukertymä oli 28,9 prosenttia palkoista.

Kirkon eläkerahasto erkani Kirkon keskusrahastosta omaksi yksikökseen vuonna 2016. Kirkon eläkerahaston (KER) tarkoitus on turvata kirkon työntekijöiden eläkkeiden maksaminen sekä tasata seurakuntien eläkemaksun kehitystä. KER on sijoitusorganisaatio, joka saa varansa kirkon työntekijöiden eläkemaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista.

11 Työeläkevarat ja eläkelaitosten sijoitustoiminta

Eläkelaitosten on sijoitettava työeläkevarat tuottavasti ja turvaavasti. Rahastoille saatu tuotto lisää järjestelmän kestävyyttä ja keventää työeläkemaksujen korotustarvetta eläkemenojen kasvaessa. Sijoitustuottojen merkitys eläkkeiden rahoituksessa kasvaa, kun eläkkeitä maksetaan nykyistä enemmän myös rahastoista. Vuonna 2018 rahastoista maksettiin yhteensä 4,5 miljardia euroa, mikä oli 1,8 miljardia euroa enemmän kuin samaan aikaan rahastoihin eläkemaksuista.

Vuoden loppupuolella sijoitustuotot kääntyivät hyvän alun jälkeen tappioiksi ja työeläkevarat supistuivat kolme prosenttia eli 6,1 miljardia euroa vuoden takaisesta, jolloin kehitys oli päinvastaista ja sijoitusomaisuus kasvoi yli kuusi prosenttia pääasiassa osake- tuottojen ansiosta. Nyt sekä osake- että korkotuotot olivat negatiivisia. Kiinteistösijoitukset tuottivat parhaiten, 6,2 prosenttia. Kaikkien omaisuuslajien yhteenlaskettu keskimääräinen vuosituotto putosi -2,2 prosenttiin. Lyhyen aikavälin sijoitustappioilla ei ole periaatteessa suurta merkitystä varojen pitkän aikavälin kehityksen kannalta, koska työeläkevarojen sijoittamisessa ei keskitytä yksittäisiin vuosiin vaan pitkän aikavälin tavoitteisiin.

Vuoden 2018 lopussa työeläkevakuuttajien yhteenlasketut eläkevarat olivat Eläketurvakeskuksen tilastojen mukaan 196,2 miljardia euroa. Suurin osa eläkevaroista oli sijoitusomaisuutta, jota oli vuoden lopussa 194,9 miljardia euroa. Sijoitusvaroihin ei lasketa mukaan eläkevaroihin sisältyvää muista saamisista ja veloista sekä aineellista hyödykkeistä kirjattuja eriä.

Sijoituskannan kokoon vaikuttavat sijoitustoiminnasta saatujen tuottojen lisäksi perittyjen eläkemaksujen määrä ja samaan aikaan maksetut eläkkeet. Suurin osa vuoden aikana kerätyistä eläkemaksuista käytetään saman tien, loput rahastoidaan ja sijoitetaan tulevia eläkkeitä varten. Sijoitettavien varojen määrää supistaa eläkemenojen kasvaminen. Lisäksi valtaosa varoista on varattu tulevia eläkkeensaajia varten. Tarkasteluvuoden aikana työeläkemaksuista kertyi yhteensä 26,5 miljardia euroa, joista rahastoihin 2,7 miljardia euroa. Sijoitustappiot olivat 4,2 miljardia euroa.

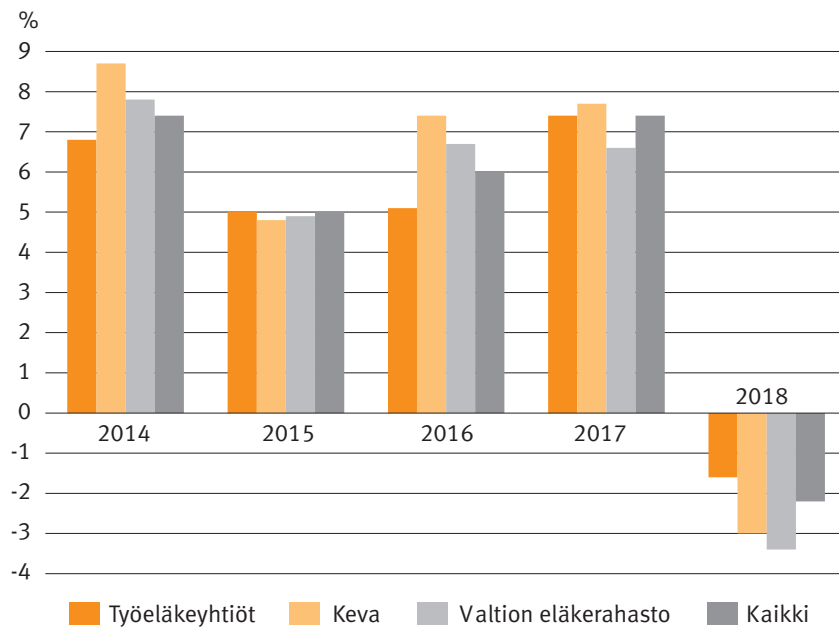
Eläkevarojen rahastointi ja onnistunut sijoitustoiminta edellyttävät hyvää riskienhallintaa ja varojen hajauttamista sekä alueellisesti että eri omaisuuslajeihin. Työeläkejärjestelmän alkuaikoina eläkevarat pääasiassa lainattiin takaisinlainauksena eläkevakuuttajien asiakasyrityksille. Myöhemmin sijoituksia tehtiin myös valtion lainoihin, osakkeisiin ja kiinteistöihin, lähinnä kotimaisiin kohteisiin. Nykyisin rahastoille pyritään saamaan tuottoa myös muualta euroalueelta ja sen ulkopuolelta, jonne sijoitusten painopiste on siirtynyt. Kaikkien työeläkelaitosten sijoitustoimintaa valvoo Finanssivalvonta.

Kuvio 24 kuvaa sijoitustuottojen vaihteluita eläkeyhteisöittäin vuosina 2014–2018. Kevan ja Valtion Eläkerahaston sijoituksilleen saamat kokonaistuotot ovat olleet menneinä vuosina yksityisalojen toimijoiden vastaavia tuottoja parempia suuremman osakepääomän takia, mutta erot ovat sittemmin tasoittuneet. Julkisten alojen toimijoita eivät sido yksityisalajen toimijoille säädetyt vakavavaraisuusvaatimukset (ks. kohta 11.3.). Vuonna 2018 myös Kevan ja Valtion Eläkerahaston sekä muiden julkisalajen eläkevakuuttajien sijoitustuotot putosivat. Lasku oli yksityisalaja voimakkaampaa.

Kuvio 24

Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot vuosina 2014–2018

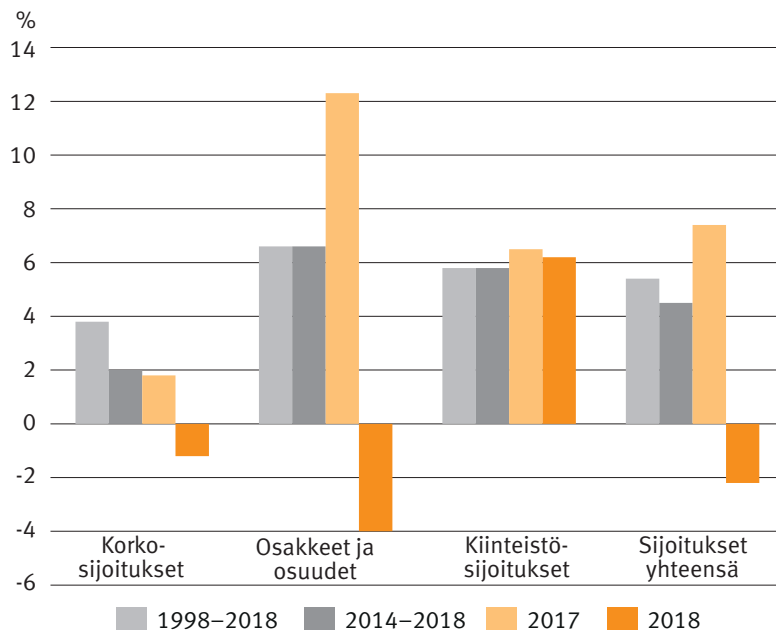
Lähde: www.tela.fi ja Työeläkelehdin tilinpäätöslite (5.6.2019).

Kuviossa 25 on esitetty omaisuuslajeittain eri ajanjaksojen tuotto prosentteja työeläkevakuuttajille. Kiinteistö sijoitusten kehitys on ollut suhteellisen tasaista. Sen sijaan osakkeiden arvonmuutokset ovat olleet suurempia ja kurssit heilahdelleet ajoittain hyvin voimakkaasti. Vuoden 2018 osaketuotto laski edellisen vuoden tasosta yli 16 prosenttiyksikköä -4,0 prosenttiin. Sen sijaan viiden viimeisen vuoden sekä pitkän aikavälin (1998–2018) tuotot ovat olleet hyviä. Korkosijoitusten tuotot ja niiden vaihtelut ovat osakkeisiin verrattuna matalampia, mutta tarkasteluvuonna myös ne jäivät tappiolle, -1,2 prosenttiin.

Kuvio 25

Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot omaisuuslajeittain eri ajanjaksoina vuosina 1998–2018

Lähde: www.tela.fi (3.6.2019).

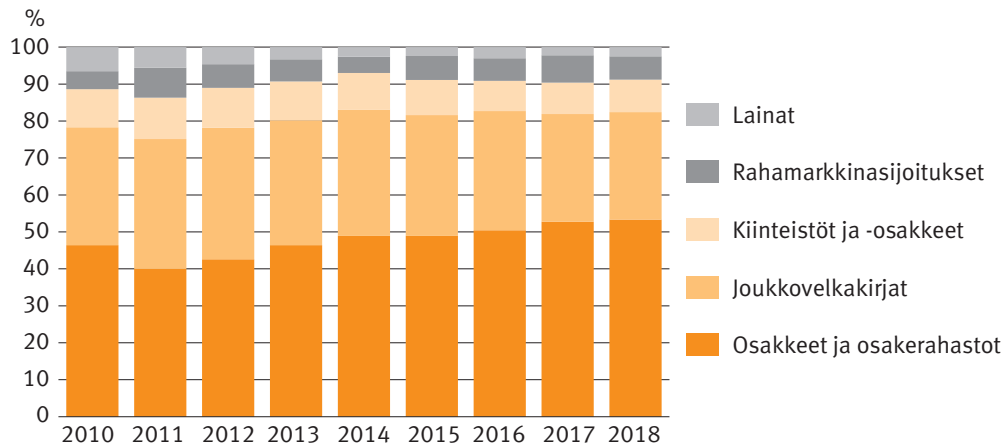
11.1 Sijoituskohteet

Työeläkelaitoksia koskeva lainsäädäntö ja muut määräykset määrittelevät eläkevarojen sijoittamisen puitteet ja varat on sijoitettava monipuolisesti, tuottavasti ja turvaavasti. Kukin työeläkevakuuttaja tekee omat sijoituspäätöksensä ja toimijoilla on erilaisia sijoitusstrategioita, joiden mukaan ne valitsevat sijoituskohteensa eri omaisuuslajeista sekä kotimaassa että muualla.

Vuoden 2018 lopussa valtaosa koko työeläkevarallisuudesta, melkein 83 prosenttia, oli joukkovelkakirjoissa ja osakkeissa. Noteerattujen osakkeiden osuus on julkisaloilla yksityisaloja korkeampi, mutta Hedge-rahastojen ja muiden osakesijoitusten pienempi. Joukkovelkakirjoista julkisen puolen osuus oli 23 miljardia euroa ja yksityisen 33 miljardia euroa. Kuviossa 26 on esitetty työeläkelaitosten varojen jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2010–2018.

Kuvio 26

Työeläkevakuuttajien sijoituskannan jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2010–2018

Lähde: www.tela.fi (3.6.2019).

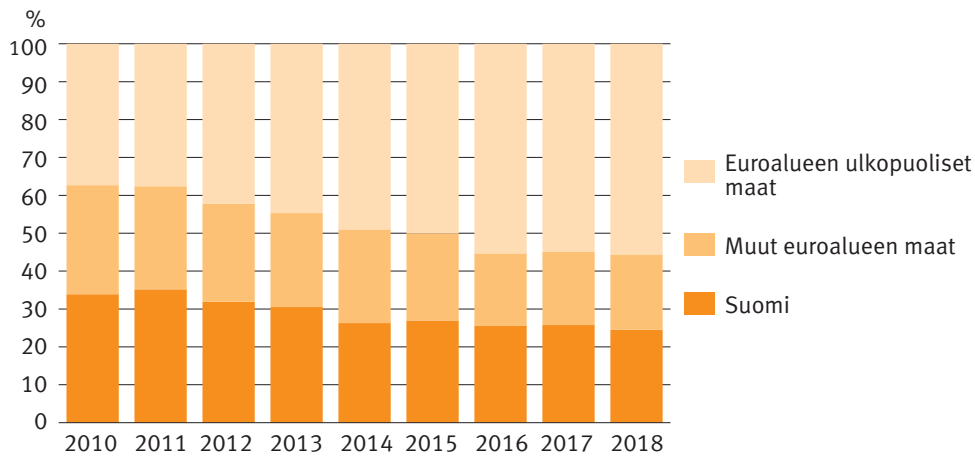
Osakkeisiin ja osakerahastoihin sijoitettujen työeläkevarojen osuus kasvoi vajaan prosentin verran, mutta yhteenlaskettu määrä laski 106 miljardista 103 miljardiin euroon. Joukkovelkakirjojen osuus pysyi ennallaan eli alle kolmanneksena koko sijoituskannasta. Kiinteistösijoituksia oli saman verran kuin vuotta aiemmin, 16,9 miljardia euroa. Kiinteistösijoitukset olivat yksityisaloilla selvästi julkista puolta yleisempiä. Niissä oli melkein 11 prosenttia työeläkevaroista, kun vastaava osuus julkisaloilla oli vajaa puolet siitä.

Rahamarkkinasijoitukset supistuivat 12,1 miljardiin euroon. Lainojen yhteismäärä kohosi hieman. Niitä oli kaikkiaan 4,9 miljardia euroa, joista TyEL-takaisinlainoja 0,8 miljardia euroa. Yksityisten alojen työeläkelaitoksilla on oikeus lainata vakuutusnottajille takaisin osa niiden maksamista, eläkelaitoksen rahastoimista vakuutusmaksuista.

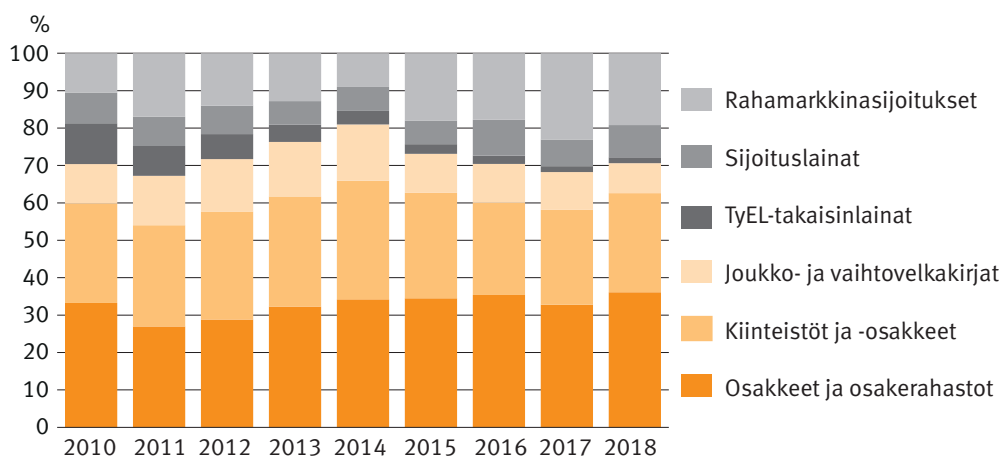
11.2 Sijoitukset alueittain

Työeläkevaroja on sijoitettu Suomeen, muihin euroalueen maihin ja euroalueen ulkopuolelle. Varojen alueellinen hajauttaminen on oleellista sijoitusriskien hallinnan kannalta. Suomessa varoista oli vajaa neljännes eli runsas 47 miljardia euroa ja muualla euroalueella yli 38 miljardia euroa. Euroalueen ulkopuoliset sijoitukset ovat yleistyneet jo pitkään. Niissä oli vuoden lopussa 56 prosenttia sijoitusvaroista eli 108 miljardia euroa.

Suomessa sijoituskohteet ovat jakautuneet kohtalaisen tasaisesti osake- ja korkosijoituksiin. Kiinteistösijoituksissa oli runsas neljännes kannasta. Vuonna 2018 rahamarkkinasijoitusten osuus väheni ja osake- ja kiinteistösijoitusten kasvoi. Muihin euroalueen maihin sijoitetut työeläkevarat painottuvat korkosijoituksiin ja euroalueen ulkopuoliset kohteet osaketyyppisiin sijoituksiin. Kuviossa 27 on esitetty työeläkevakuuttajien sijoitusten kohdistuminen alueittain vuosina 2010–2018.

Kuvio 27*Työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2010–2018*Lähde: www.tela.fi(3.6.2019).

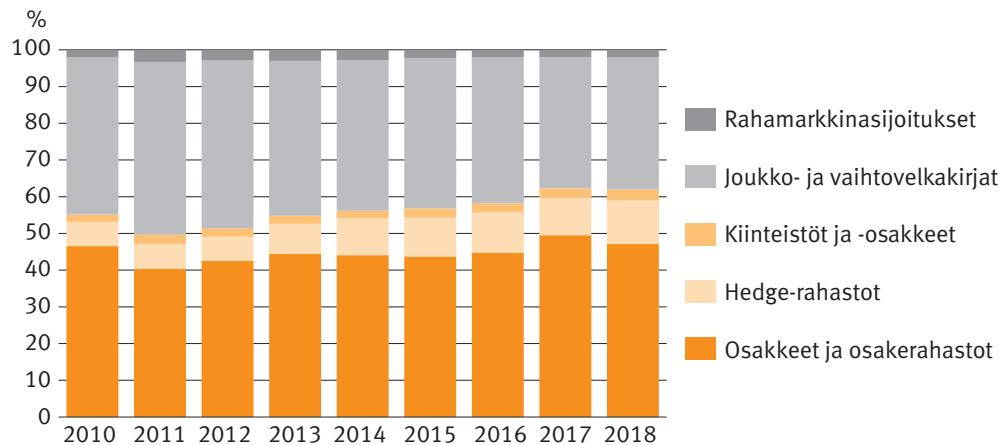
Suomeen sijoitetuista työeläkevaroista yli kolmannes oli osakkeissa ja osakerahastoissa. Kiinteistösijoituksia oli vajaa 13 miljardia euroa ja joukkovelkakirjoja 4 miljardia euroa. TyEL-takaisinlainojen, sijoituslainojen ja rahamarkkinasijoitusten yhteenlaskettu osuus muodosti melkein kolmanneksen koko kannasta. Kuviossa 28 on esitetty työeläkevakuuttajien Suomeen sijoittamien varojen jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2010–2018.

Kuvio 28*Suomeen sijoitetut työeläkevarat; 47,4 miljardia euroa vuonna 2018*Lähde: www.tela.fi (3.6.2019).

Muualle kuin Suomeen sijoitetuista työeläkevaroista selvästi yli puolet eli 86 miljardia euroa oli osaketyyppisissä kohteissa ja joukkovelkakirjasijoituksissa 53 miljardia euroa. Kiinteistösijoitusten osuus Suomessa oli runsas neljännes kannasta, mutta ulkomaille sijoitetuista varoista vain kolme prosenttia. Rahamarkkinasijoituksista Suomen ulkopuolella oli 3 miljardia euroa ja Suomessa 9 miljardia euroa. Kuviossa 29 on esitetty työeläkevakuuttajien sijoitusten jakautuminen eri sijoituslajeihin Suomen ulkopuolella vuosina 2010–2018

Kuvio 29

Suomen ulkopuolelle sijoitetut työeläkevarat; 146,0 miljardia euroa vuonna 2018

Lähde: www.tela.fi (3.6.2019).

11.3 Vastuuvelka ja vakavaraisuus

Yksityisten alojen työeläkelaitosten rahastoimilla ja sijoittamilla varoilla katetaan vastuuvelkaa, joka on syntynyt palkansaajalakien perusteella eläkekohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuista. Vastuuvelka on kirjattu kunkin eläkelaitoksen tilinpäätökseen arvioiden tulevien rahastoitujen eläkekorvausten yhteismäärästä. Julkisilla aloilla tuleviin eläkemenoihin ja työeläkemaksujen vakauttamiseen varaudutaan lakikohtaisesti kollektiivisella rahastoinnilla. Rahastoihin kerätyt eläkevarat puretaan tulevien tarpeiden mukaan eikä rahastointiin liity yksilökohtaisesti määriteltyjä tulevia eläkevastuita yksityisten alojen vastuuvelan tapaan.

Yksityisalojen työeläkevakuuttajia sitoo lakiin perustuva vakavaraisuusvaatimus rajoineen. Laki edellyttää eläkelaitokselta riittävää riskinkantokykyä ja siihen tarvittavaa vakavaraisuusvaadetta. Vakavaraisuuspääoma on riskipuskuri, jolla varmistetaan vastuuvelan katteena olevien varojen riittävyys.

Sijoitustuotot vaikuttavat eläkelaitosten ja koko järjestelmän vakavaraisuuteen. Eläkelaitokselle asetettu vakavaraisuusraja on sitä korkeampi mitä enemmän sijoitusriskiä varoihin kohdistuu. Jos vakavaraisuuspääoma ei ylitä vakavaraisuusrajaa, eläkelaitoksen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos vakavaraisuuspääoma putoaa tiettyyn vähimmäismäärään tai sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toimittava Finanssivalvonnalle talouttaan koskeva tervehdyttämissuunnitelma. Finanssivalvonta valvoo kaikkien työeläkelaitosten toimintaa ja vakavaraisuutta.

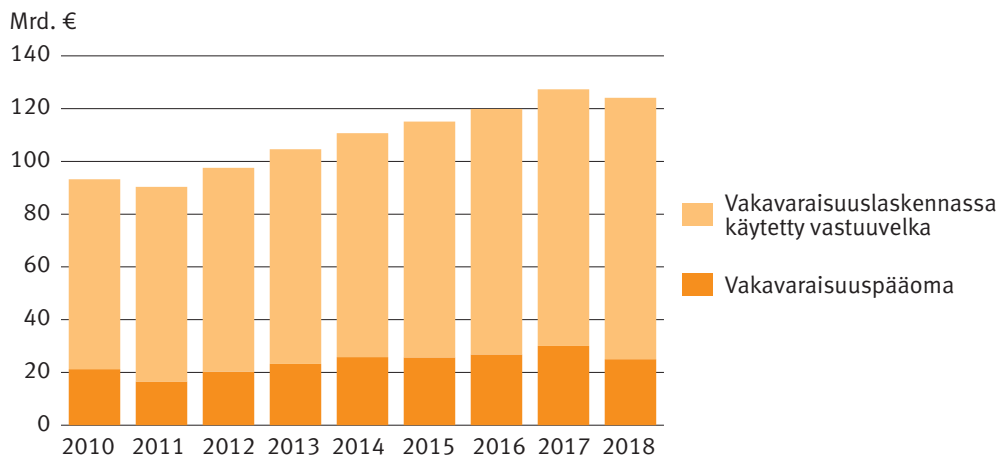
Työeläkelaitosten vakavaraisuutta koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin kolmessa vaiheessa, joista viimeinen tuli voimaan vuoden 2017 alusta ja aiemmat vuosina 2011 ja 2013. Uudessa vakavaraisuuslaskennassa otetaan entistä kattavammin huomioon sijoitus- ja vakuutustoiminnan riskit. Sijoitustoiminnassa pyritään ennakoimaan rahoitusmarkkinoiden ja maailmantalouden muutoksia ja parantamaan työeläkevakuuttajien riskinkantokykyä mahdollisissa kriisitilanteissa.

TyEL:n ja MEL:n mukaista toimintaa harjoittavilla eläkelaitoksilla on vastuuvelan osana ns.osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu, jolla tasataan kollektiivisesti osa näiden eläkelaitosten osakeomistuksiin liittyvistä sijoitusriskeistä. Eläkeuudistuksessa sovittiin, että osaketuottosidonnaisuuden astetta nostetaan. Se antoi eläkelaitoksille mahdollisuuden aiempaa korkeamman sijoitusriskin ottamiseen, koska osakeriskiä siirrettiin yksittäisiltä eläkelaitoksilta enemmän koko järjestelmän vastuulle.

Vastuuvellalle asetetaan rahastonsiirtovelvoite, jonka perusteella eläkelaitosten on vuosittain hyvittävä rahastoja eli täydennettävä vastuuvelkaansa. Vuonna 2018 rahastonsiirtovelvoite oli keskimäärin 2,6 prosenttia. Velvoite on sitä korkeampi mitä korkeampia vakavaraisuustasot ovat ja päinvastoin.

Kuvio 30

TyEL- ja MEL- eläkelaitosten vakavaraisuuspääomat ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyt vastuuvelat vuosina 2010–2018

Perityt vakuutusmaksut perustuivat kullekin vuodelle etukäteen arvioituun palkkasummaan. Osalle maksuista hyvitettiin jälkikäteen korkoa ja osasta perittiin korkoa suorituksen ajankohdasta riippuen. Vakuutusmaksukorko, joka määräytyy TyEL:n 12 kuukauden viitekoron perusteella otettiin käyttöön vuonna 2016. Korko on aina vähintään 2 prosenttia. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvisti työeläkeyhtiöiden hakemuksesta vakuutusmaksukoron arvoksi 2 prosenttia 1.1.2016 alkaen, ja se on vahvistettu edelleen samaksi vuosittain.

Työeläkeyhtiöiden vakavaraisuusaste, joka lasketaan eläkevarojen suhteessa vastuuvelkaan, johon ei lueta osittamatonta lisävakuutusvastuuta, oli 124,6 prosenttia. Vakavaraisuuspääoma oli keskimäärin 1,7-kertainen suhteessa vakavaraisuusrajaan. Eläkesääti-

öille ja -kassoille vastaavasti lasketut vakavaraisuusasteet olivat 133,9 ja 135,6 prosenttia ja vakavaraisuuspääoma keskimäärin 2,2-kertainen suhteessa vakavaraisuusrajaan. Kuviossa 30 on esitetty TyEL- ja MEL- eläkelaitosten vakavaraisuuspääomien ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuvelan osuudet eläkevaroista.

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2018

Tilastojulkaisussa tarkastellaan työeläkelakien mukaista toimintaa Suomessa vuonna 2018. Joiltakin osin tarkastelu kattaa koko eläkejärjestelmän. Julkaisuun on koottu keskeisiä tietoja eläkkeensaajista, eläkkeelle siirtyneistä, eläkemenosta ja työeläkkeiden rahoituksesta. Tilastotiedot perustuvat pääasiassa Eläketurvakeskuksen rekistereihin sekä Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastotietovarastoon. Työeläkkeiden rahoitukseen liittyvät tiedot on koottu muun muassa eläkelaitosten toimintakertomuksista.

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTOJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tilastoja-sarjassa julkaistaan tilastotietoja eläketurvan eri alueilta. Tilastot perustuvat eläkejärjestelmän rekisteritietoihin.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN